

Vértesy László

A nyugdírendszer helyzete és finanszírozhatósága

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Pénzügyek tanszék, 2018

Pénzügyi műhelytanulmányok 4

Vértesy László

A nyugdíjrendszer helyzete és finanszírozhatósága

ISBN 978-963-421-797-8

Kiadja a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Pénzügyek tanszék
1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 2. Q épület

© Vértesy László, 2018

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás, a rádió és televízióadás, valamint a fordítás jogát, az egyes fejezeteket illetően is.

All rights reserved, including reproduction, public performance, radio and television broadcasting, and translation rights, also for each chapter.

Printed in Hungary, Budapest

Tartalomjegyzék

Jogszabályi és intézményi háttér.....	4
Nyugdíjbiztosítási Alap	7
Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság.....	7
Nyugdíjbiztosítási Ellenőrző Testület.....	7
Nyugdíjas demográfia	9
Nyugdíjak és munkaerőpiac, bérek	16
Nyugdíjak reálértéke	19
Nyugdíjrendszert érintő reformok és problémák	25
Magánnyugdíjpénztárak	25
Kedvezményes nyugdíjba vonulási lehetőségek	26
Korhatáremelés	27
Nyugdíjjárulék-alap plafon.....	28
Egykulcsos személyi jövedelem.....	28
Nyugdíjak finanszírozhatósága és az intézményrendszer.....	30
Javaslatok	39
Forrásjegyzék.....	42

A nyugdíjrendszer helyzete és finanszírozhatósága

A demográfiai folyamatok eredményeként, az elöregedő társadalmak egyik jelentős kihívása az időskori ellátás hosszútávú és fenntartható finanszírozhatóságának biztosítása. A magyar nyugdíjrendszer alapvetően stagnál, a politikai versengés is leginkább csak a jóléti korrekciókra fókuszál, elkendőzve a valódi és egyre inkább fenyegető veszélyeket. Az utóbbi években azonban megjelent több részletes tanulmány és elemzés is,¹ amelyek a közgazdaságtudomány nemzetközileg elfogadott normái szerint előrevetítik a magyar nyugdíjrendszer fokozatos hiányát. Az elemzés a következő témaköröket tárgyalja: jogszabályi és intézményi háttér, nyugdíjas demográfia, a nyugdíjak reálértéke, a nyugdíjrendszert érintő reformok és problémák (magánnyugdíjpénztárak, kedvezményes nyugdíjba vonulási lehetőségek, korhatáremelés nyugdíjárulék-alap plafon, egykulcsos személyi jövedelem), a nyugdíjak finanszírozhatósága és az intézményrendszer.

Jogszabályi és intézményi háttér

Az **Alaptörvény XIX. cikk (4)** bekezdése szerint Magyarország az **időskori megélhetés** biztosítását a **társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer** fenntartásával és **önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények** működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja. A 40. cikk alapján a közteherviselés és a **nyugdíjrendszer alapvető szabályait** a közös szükségletek kielégítéséhez való kiszámítható hozzájárulás és az időskori létbiztonság érdekében sarkalatos törvény határozza meg.

A 2011. évi CXCV. törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról VI. Fejezete a nyugdíjrendszer alapvető szabályai. Az állami **nyugdíjrendszer**

---

¹ Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

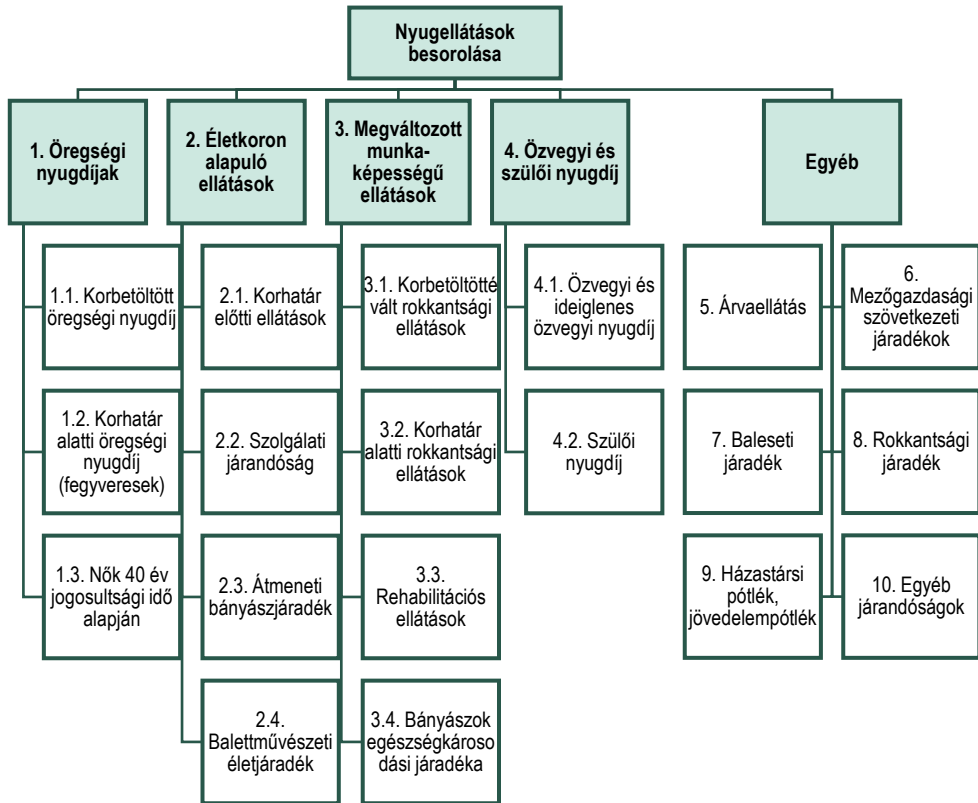
Berki Tamás – Palotai Dániel – Reiff Ádám: A következő 20 évben nincs gond a magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságával. MNB 2016.

Simonovits András: Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról. in Portfolio 2017. február 22.

célja, hogy az időskor, illetve közeli hozzátartozó halála esetén a jövedelembiztonságot megalapozza. Az állami nyugdíjrendszerben az ellátási jogosultság nyugdíjjárulék fizetésén alapul. Az állam garantálja az állami nyugdíjak kifizetését. Az **állami nyugdíjrendszerben ellátásként** törvényben meghatározottak szerint **öregségi nyugdíj és hozzátartozói nyugellátás** állapítható meg. Az öregségi nyugdíj annak állapítható meg, aki a nyugdíjkorhatárt betöltötte, és megfelel a törvényben meghatározott egyéb feltételeknek. Törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén a **nők** a nyugdíjkorhatár betöltése előtt is jogosulttá válnak öregségi nyugdíjra. A **nyugdíjak reálértékét** biztosítani kell. Az állami nyugdíjak kifizetésének **fedezetét** a **Nyugdíjbiztosítási Alap biztosítja**. A Nyugdíjbiztosítási Alap bevételeit a befizetett nyugdíjjárulékok, a foglalkoztatók által e célra fizetett közterhek, a központi költségvetésből biztosított források és a törvényben meghatározott egyéb bevételek képezik. Természetes személy nyugellátás fedezetére, törvényi kötelezettség alapján fizetett járuléka kizárólag a Nyugdíjbiztosítási Alapot illeti meg. Az időskori jövedelembiztonság megteremtésében viselt egyéni felelősség és az öngondoskodás érvényre juttatása érdekében a tagok önkéntes részvételével – törvényben meghatározott feltételek szerint – **kiegészítő nyugdíjintézmények** működhetnek.

Az **1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról** szerint a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer működtetése és fejlesztése az állam feladata. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer öregség esetén a biztosított részére, elhalálása esetén a hozzátartozója részére egységes elvek alapján nyugellátást biztosít. **Az állam a társadalombiztosítási nyugellátások kifizetését akkor is biztosítja, ha a Nyugdíjbiztosítási Alap kiadásai meghaladják a bevételeket.** Ha a Nyugdíjbiztosítási Alap tervezett kiadásai meghaladják a bevételeket, a központi költségvetés a különbség összegét előirányzatként biztosítja. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer keretében járó saját jogú nyugellátások az öregségi nyugdíj, a hozzátartozói nyugellátások: az özvegyi nyugdíj, az árvaellátás, a szülői nyugdíj, a baleseti hozzátartozói nyugellátások, az özvegyi járadék. A **Nyugdíjfolyósító Igazgatóság (NYUFIG) által folyósított ellátásban részesültek besorolása** az ellátórendszer szerkezetét követi és nem tesz különbséget aszerint, hogy az adott ellátást mely forrásból (Nyugdíjbiztosítási Alap, Egészségbiztosítási Alap vagy más forrás) finanszírozzák.

Nyugellátások besorolása

Forrás: saját összeállítás²

² 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról 4. § (1) *saját jogú nyugellátás és a hozzátartozói nyugellátás*: olyan keresettől, jövedelemtől függő rendszeres pénz-ellátás, amely meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén a biztosítottnak (volt biztosítottnak), illetve hozzátartozójának jár; *öregségi nyugdíj*: meghatározott életkor elérése és meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén járó nyugellátás; *özvegyi nyugdíj*: az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot szerzett elhunyt személy házas-társának, meghatározott feltételek mellett élettársának, valamint elvált házas-társának járó nyugellátás; *árvaellátás*: az elhunyt nyugdíjas, illetve nyugdíjban nem részesülő, de nyugdíjjogosultságot szerzett elhunyt személy gyermekének, örökbe fogadott gyermekének, meghatározott feltételek esetén nevelt gyermekének, testvérének, unokájának járó ellátás; *szülői nyugdíj*: az elhunyt biztosított (nyugdíjas) szülőjének, nagyszülőjének, meghatározott feltételek fennállása esetén nevelőszülőjének járó ellátás; *megváltozott munkaképességű*: az a személy, akinek a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló törvényben foglaltak szerint az egészségi állapota legfeljebb 50 százalékos.

Nyugdíjbiztosítási Alap

1992. évi LXXXIV. törvény a társadalombiztosítás pénzügyi alapjairól és azok 1993. évi költségvetéséről értelmében a társadalombiztosítás két biztosítási ágának pénzügyi folyamatai az ágak önálló pénzügyi alapjain: a Nyugdíjbiztosítási Alapon és az Egészségbiztosítási Alapon (keresztül bonyolódnak le. Az Alapok az államháztartás központi alrendszerének részei.

Az **1998. évi XXXIX. törvény a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak és a társadalombiztosítás szerveinek állami felügyeletéről** szerint az Egészségbiztosítási Alapot és a Nyugdíjbiztosítási Alapot és azok kezelését a Kormány felügyeli.

Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság

Az **Országos Társadalombiztosítási Főigazgatóságnak** (mint jogelőd szervezetnek) 1993. évi átalakítását követően jött létre az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság (a továbbiakban: ONYF). A 73/2015. (III. 30.) Korm. rendelet az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságról szerint az ONYF az emberi erőforrások miniszterének (a továbbiakban: miniszter) irányítása alá tartozó, központi hivatalként működő központi költségvetési szerv. Az ONYF a hatáskörébe tartozó feladatokat az ország egész területére kiterjedő illetékességgel látja el.

Nyugdíjbiztosítási Ellenőrző Testület

Az 1998. évi XXXIX. törvény a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak és a társadalombiztosítás szerveinek állami felügyeletéről szerint a Nyugdíjbiztosítási Alap felügyelete, továbbá a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv és az egészségbiztosítási szerv irányítása állami feladat. Az alapok forrásainak - a munkavállalók és a munkáltatók által befizetett, illetve a költségvetés által átvállalt járulékoknak, hozzájárulásoknak és egyéb befizetéseknek - hatékony felhasználását a nyugdíjbiztosítási ágazat tekintetében a **Nyugdíjbiztosítási Ellenőrző Testület** a törvényben meghatározottak szerint ellenőrzi. A Nyugdíjbiztosítási Ellenőrző Testületnek 11 tagja van. A Nyugdíjbiztosítási Ellenőrző Testület három-három tagjára a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsban tagsággal rendelkező országos munkáltatói érdekképviseltek, illetve érdekképviseleti szövetségek, valamint munkavállalói érdekképviseltek, illetve érdekképviseleti szövetségek, három tagjára a Kormány, további két tagjára az Idősügyi Tanács tesz javaslatot.

További fontosabb jogszabályok:

- 73/2015. (III. 30.) Korm. rendelet az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságról
- 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról
- 2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról
- 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről
- 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról
- 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról
- 2005. évi CLVI. törvény a nyugdíj-előtakarékossági számlákról
- 2005. évi CLXXIII. törvény a nyugdíjak korrekciós célú emeléséről
- 1991. évi XII. törvény egyes nyugdíjak felülvizsgálatáról, illetőleg egyes nyugdíjkiegészítések megszüntetéséről
- 2007. évi CXVII. törvény a foglalkoztatói nyugdíjról és intézményeiről
- 494/2013. (XII. 23.) Korm. rendelet a nyugellátások és egyes más ellátások 2014. január havi emeléséről
- 357/2015. (XII. 2.) Korm. rendelet a nyugellátások és egyes más ellátások 2016. január havi emeléséről
- 416/2016. (XII. 14.) Korm. rendelet a nyugellátások és egyes más ellátások 2017. január havi emeléséről
- 348/2014. (XII. 29.) Korm. rendelet a nyugellátások és egyes más ellátások 2015. január havi emeléséről
- 404/2016. (XII. 8.) Korm. rendelet a nyugellátásokban és egyes más ellátásokban részesülő személyek egyszeri juttatásáról
- 51/1992. (III. 18.) Korm. rendelet a volt nyugati hadifoglyok hitelutalványaival kapcsolatos pénzkövetelésekről és nyugdíjuk kiegészítéséről
- 1994. évi XLV. törvény a hadigondozásról

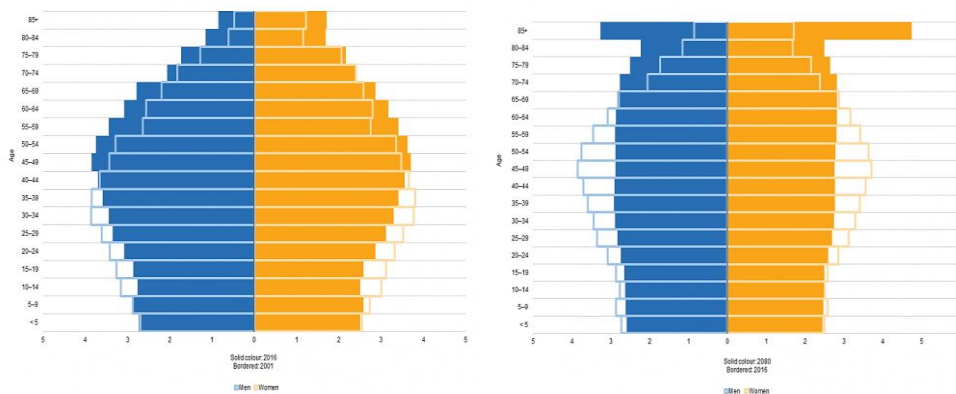
Nyugdíjas demográfia

A KSH kiadványa alapján 2016 januárjában az ország népességének 27 %-a, 2,7 millió ember részesült nyugdíjban, ellátásban, járadékban vagy egyéb járandóságban. Az ellátottak száma 2,5 %-kal csökkent egy év alatt. A 2016 januárjában ellátottak 75 %-a öregségi nyugdíjat kapott. Az ún. „nők 40”-et már közel 140 ezren vették igénybe. Az öregségi nyugdíjasok aránya az összes ellátott között Budapesten és egyes dunántúli járásokban volt a legmagasabb. Az öregségi nyugdíjasok legtöbbször a 2000-es évek második felétől állapították meg a járandóságát. A nők ötödét a rendszerváltás utáni években nyugdíjazták. 2016 elején a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság 32 724 személynek folyósított külföldre valamilyen nyugdíjat vagy egyéb ellátást.³

Magyarországon (is) évtizedek óta alacsony a születésszám. Az egy nőre vetített megszült gyermekek száma, a teljes termékenységi arány, jelenleg 1,45 a kívánatos elméleti (fenntartható?) 2,1 helyett. Bár sokáig alacsony volt a születéskor várható élettartam (különösen a férfiaknál), az utóbbi 20 évben mindkét mutató emelkedett (például a férfiaknál az 1995-ös 66 évről 2015-re 72 évre), amely tovább pozitív hatás – az alacsony fertilitási ráta miatt – egyben az előregedő társadalmat is jelenti.

Az Eurostat előrejelzése szerint a következő korfa várható az Unióban:

Korfa 2016 és 2080 az EU28-ban

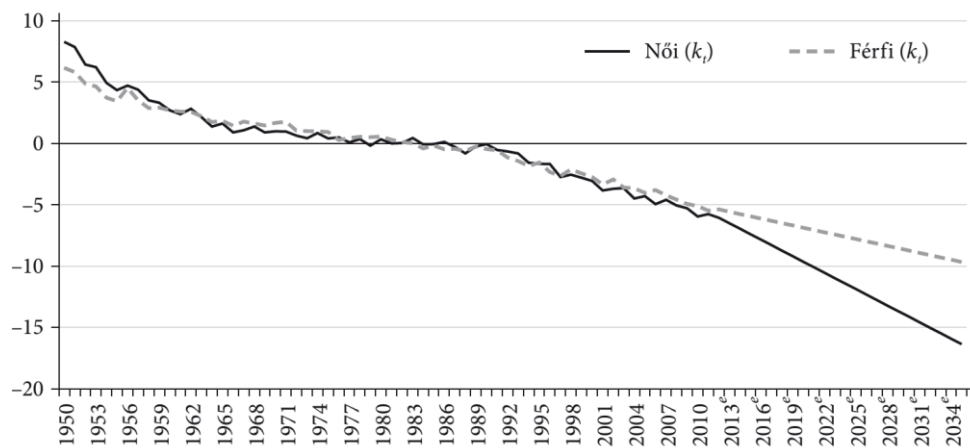

Forrás: Eurostat, 2017

³ Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

A demográfiai szakirodalomban a **mortalitás** hosszú távú előrejelzésére a leggyakrabban használt számítási mód a Lee–Carter modell, amellyel előre lehet jelezni egy kortól és időtől függő mortalitási ráta jövőbeli alakulását.⁴ A halandóságra vonatkozó idősor a Human Mortality Database (HMD) adatbázisból (www.mortality.org) származik, ahol Magyarországra vonatkozóan 1950-től egészen 2009-ig állnak rendelkezésre naptári évenkénti halandósági és populációs adatok. A számítások szerint az általános halandósági trend a nők esetében a férfiakéhoz képest valamivel gyorsabb ütemben javult.

Az 1950–2012 közötti bázisidőszak alapján számított és előre jelzett női és férfi mortalitási index

Forrás: Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

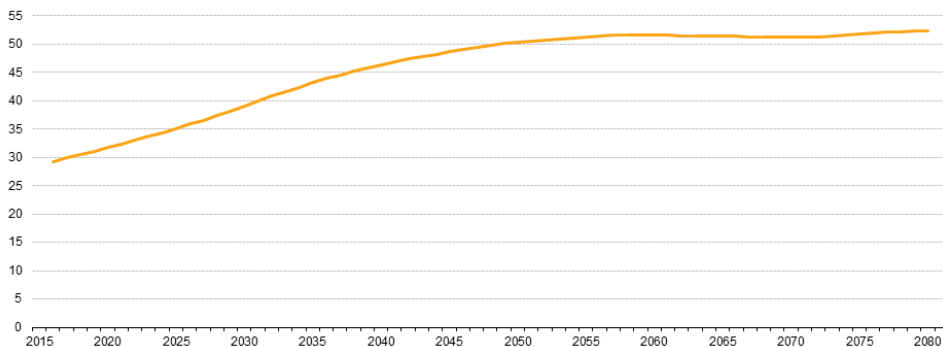
Magyarországon a vizsgált időszakban közel sem volt állandó a halandóság trendje, sőt volt olyan időszak is – főként az 1990-es évek körül –, amikor általánosan növekedett a halandóság. Mind a női, mind a férfi halandóság változása esetében elmondható, hogy **a rendszerváltozás évei** nem csak politikai és gazdasági dimenziót érintettek, annak lenyomata tapasztalható a halandóságban is, mivel ekkor **nagyarányú romlás következett be**.

A demográfiában használt másik mutatószám a **születéskor várható élettartam**, amely fontos jelzőszáma egy közösség társadalmi-gazdasági fejlettségének. Nők esetén a 2035-ös évre vonatkozó születéskor várható élettartam 82,1 év, míg a férfiaknál ez a szám közel hat évvel alacsonyabb 75,9 év. Ez

⁴ Lee, R. D.–Carter, L. R.: Modeling and Forecasting U.S. Mortality. Journal of the American Statistical Association, Vol. 87. no. 419. 1992. 659–671. o.

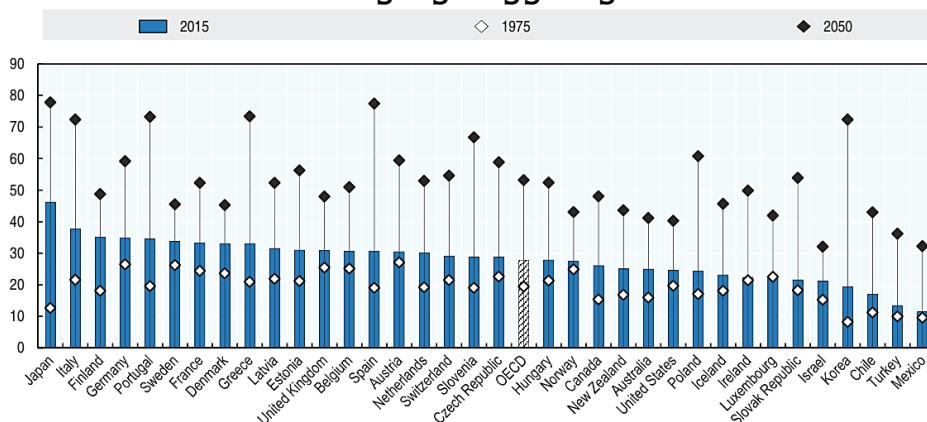
is alátámasztja azt a közismert jelenséget, hogy Magyarországon a nők átlagosan jellemzően jóval tovább élnek a férfiaknál.

Az öregségi függőségi ráta

Forrás: Europop 2015

Az öregségi függőségi ráta

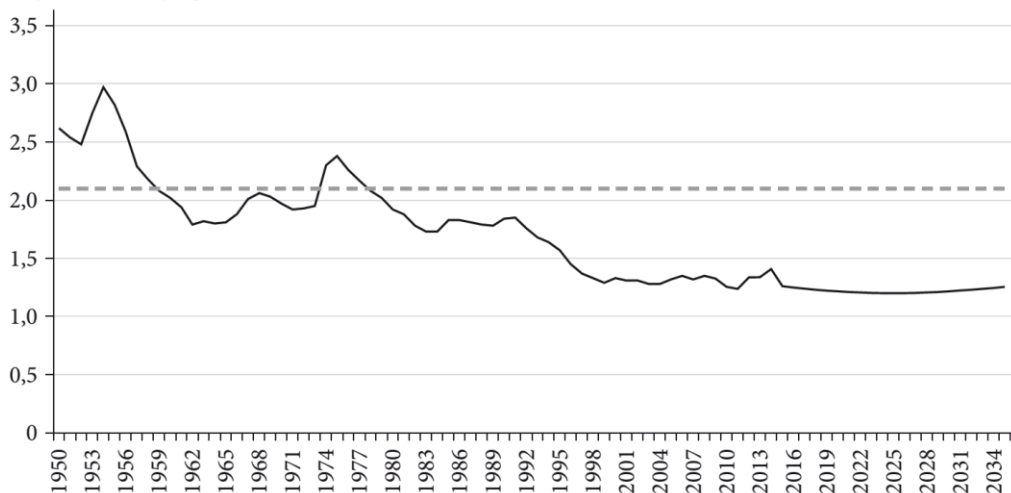
Forrás: Eurostat és OECD, 2017

A hazai és nemzetközi előrejelzések alapján is az öregségi függőségi ráta majdnem megkétszereződik a következő 35 évben. A termékenységi arányszám a mortalitással együtt nagyban meghatározza az ország jövőbeli lakosságát. Az aktívakat viszonyítva a nyugdíjasok számához, megkapjuk az időskori függőségi rátát is (amelyet később érintünk). Mind a termékenységi ráta, mind a függőségi ráták nagyban meghatározzák a jelenlegi nyugdíjrendszer jövőbeli fenntarthatóságát. A népességi adatok mellett az időskori függőségi ráta mutatja a vizsgált társadalom belső korstruktúráját, a ráta 2035-ig monoton növekedik, s várhatóan alulról megközelíti a 39 %-ot. A népességszám várhatóan jelentős csökkenése és ezzel párhuzamosan

zamosan az időskori függőségi ráta szintén intenzív emelkedése súlyos aggodalmakra ad okot a magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságával kapcsolatban.

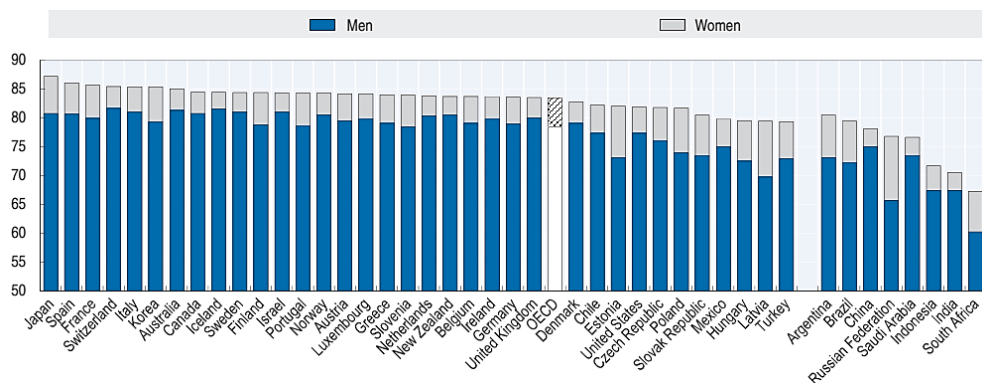
A teljes termékenységi ráta tényleges és előre jelzett értékei

Teljes termékenységi ráta

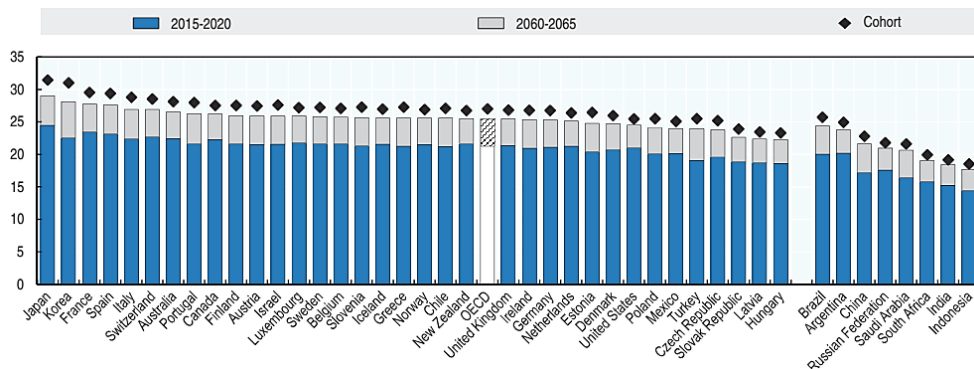

Forrás: Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

Várható életkor

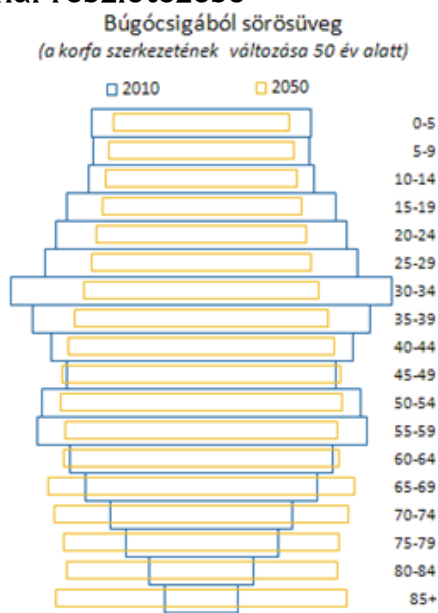
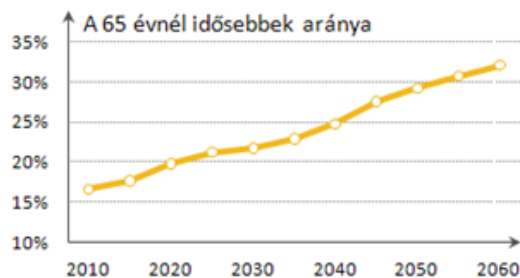
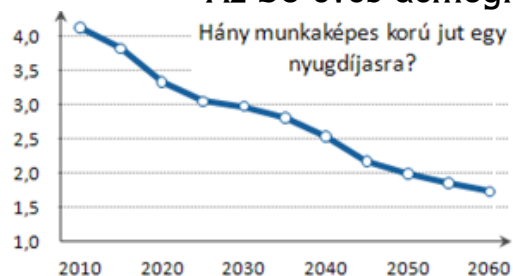

Várható évek száma 65 év felett

Forrás: Eurostat és OECD, 2018

Az 50 éves demográfiai részletezése

Forrás: Nyugdíj és demográfia: meddig tudjuk kibekkelni? Szemesítés, 2014.08.01.

Az Eurostat és az OECD népesedési előrejelzése szerint, például míg 2010-ben még négy munkaképes korú jutott egy 65 évnél idősebb nyugdíjasra, addig 2025-ben már csupán három, 2050-ben pedig csak kettő lesz ez az arány. Más szóval: **50 év múlva minden harmadik ember 65 év feletti lesz.**⁵ A következő ábrán (Az 50 éves demográfiai részletezése) jól látható, hogy felül karcsúsodik, míg alul szélesedik majd a magyar korfa. Azaz két folyamat is

⁵ Nyugdíj és demográfia: meddig tudjuk kibekkelni? Szemesítés, 2014.08.01

rontja a demográfiai állapotunkat: a csökkenő születésszám és az – egyébként önmagában örvendetes – emelkedő várható életkor. Bár az általános nyugdíjkorhatár 1996 és 2009 között meredeken emelkedett (55/60-ról 62 évre), és 2022-re 65 évre nő, ettől folyamatosan és jelentősen elmaradt az átlagos nyugdíjéletkor emelkedése. Fontos megjegyezni, hogy jelen eredmények nem veszik számításba a migráció hatását.

A Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás kutatás arra jutott, hogy ha – a nemzetközileg is elfogadott – Lee-Carter modellt alkalmazzák a magyarországi halandósági és termékenységi adatokra, akkor **2035-re Magyarország népessége várhatóan a 8 648 000 főt sem fogja elérni**, miközben a népesség életkor szerinti összetétele jelentősen megváltozik. Ez az átrendeződés pedig jelentős terhet jelent a nyugdíjrendszerre, amennyiben a felosztó-kirovó szemlélet nem változik.

A felosztó-kirovó nyugdíjrendszer korabeli (a második világháborút közvetlenül követő időkben kialakított) alapelve szerint a sok aktív dolgozó hosszú munkaviszonyban szerzett keresete után fizetett járulékok fedezik a nyugdíjazásukat követően jellemzően már csak néhány évig élő, viszonylag kevés időszerű nyugdíját. Ez a rendszer három egymást követő nemzedék egymás iránti bizalmára épül:⁶

- a szülő fizeti a járulékot, hogy a nagyszülőnek legyen nyugdíja,
- miközben eltartja a gyermekét annak reményében, hogy mire ő is megöregszik,
- és a gyermeke fizeti majd azt a járulékot, amiből neki lesz nyugdíja.

A rendszer fenntarthatatlanságának alapja, hogy a hazai járulékfizetők száma megállíthatatlanul zsugorodik, mert egyrészt az utóbbi négy évtizedben nem született elég gyermek, aki pótolhatná a nyugdíjba vonuló, nagy létszámú korosztályokat a munkaerőpiacon; másrészt a fiatalok és középkorúak egyre növekvő létszámban nem itthon fizetnek járulékot, így kimaradnak a hazai nyugdíjak finanszírozásából. **Még a népesedési viszonyok esetleges javulása, a foglalkoztatottság növelése, a feketemunka visszaszorítása esetén sem bízhatunk abban, hogy a trend alapvetően másként alakulna, és a jövőben több nyugdíjra, több finanszírozási erőforrásra számíthatna magyar (nyugdíjas) társadalom.** Egyetértve Botos Katalinnal, **nem úszhatjuk meg tehát a hosszú távú megtakarításokat, és a nyugdíjrendszer átalakítását.**⁷ Olyan nyugdíjreform kell, amely az öngondoskodást helyezi a

---

⁶ Farkas András: Nem segít rajtunk a radikális magyar nyugdíjjavaslat, összeroppan a rendszer reform nélkül. Potfolio, 2018. április 25

⁷ Nyugdíj és demográfia: meddig tudjuk kibekkelni? Szembesítés, 2014.08.01

középpontba, és nem ringatja a polgárokat abba a téves hitbe, hogy az állam teljes mértékben gondoskodni tud róluk.

50 éves demográfiai előrejelzés

	Népesség (ezer fő, év végén)			Nyugdíjkorhatár felettek aránya a népességhez	Nyugdíjkorhatár felettek aránya a munkaképes korúakhoz
	Összesen	Ebből:			
		munkaképes korúak	nyugdíjkorhatár felettek		
2010	9 986	6 397	2 020	20,2%	31,6%
2020	9 493	5 929	2 085	22,0%	35,2%
2030	8 998	5 496	2 140	23,8%	38,9%
2040	8 558	4 962	2 396	28,0%	48,3%
2050	8 199	4 484	2 571	31,4%	57,3%
2060	7 869	4 174	2 608	33,1%	62,5%

Forrás: LXXI. fejezet Nyugdíjbiztosítási Alap. Nemzetgazdasági Minisztérium, 2017. Az előrejelzés a KSH-NKI 2015-ös népesség-előrszámításának alapváltozata alapján készült.

A KSH szerint 2015-ben a biztosítottak 87%-a, napi átlagban mintegy 3 millió 542 ezer fő általános jogszerzési szabályok szerint gyűjtötte a nyugellátásra jogosító szolgálati időt, illetve szerezte meg a nyugdíjalapot képező jövedelmet. Ezen belül 2 millió 553 ezren alkalmazotti jogviszonyban, 653 ezren közszerzési és közalkalmazotti munkaviszonyban, 204 ezren vállalkozóként dolgoztak. További 4 ezer szövetkezeti tag, valamint 129 ezer egyéb jogszerző tartozott még ebbe a csoportba.⁸

Jogszerzők megoszlása általános jogszerzés szerint

Forrás: Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

⁸ Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

Nyugdíjak és munkaerőpiac, bérek

A nyugdíjkérdés mind égetőbbé válik, nem csupán a demográfiai feszültségek miatt. Az előre jelzett és bemutatott adatok és folyamatok önmagukban sem nevezhetőek üdvözítőnek, továbbá a társadalomra a nyugdíjrendszeren keresztül visszacsatolva további másodlagos gazdasági hatások is várhatók: többek között a **vázolt demográfiai folyamat nyomást gyakorol a nyugdíjrendszeren kívül a munkaerő-piaci kínálatra, és így a munkanélküliségre, valamint a szürke- és feketegazdaságra is.**⁹

Emlékeztetünk arra is, hogy **hazánkban rengeteg olyan férfi és nő van, akinek erősen töredezett a munkaviszonya.**¹⁰ Emiatt az ő munkanyugdíjuk nagyon szerény lesz, vélhetőleg kiegészítő nyugdíjra szorulnak majd.

A Lee-Carter modell alapján azt is vizsgálták, hogyan alakulna a nyugdíjrendszer egyenlege, ha nőne vagy csökkenne a reálbérek és a foglalkoztatás növekedési üteme. Alacsonyabb reálbér-növekedés feltételezése esetén 2022-től jelez előre negatív egyenleget modellünk, hasonló a kép, ha foglalkoztatás javulásának üteme lassúbb lenne, mint alapesetben, ekkor 2023-tól számíthatunk egyre növekvő mértékű deficitre. Magasabb reálbér-növekedési ütem esetén a negatív egyenleg megjelenése egészen 2034-ig eltolódik, a foglalkoztatás gyorsabb javulása esetén az első deficit év 2033-ra jelezhető. Az érzékenységvizsgálatokon túl egy olyan hipotetikus esetet is elemezte, amelyben 2022 után a nyugdíjkorhatár a nyugdíjazáskor várható hátralévő élettartam várt emelkedését követné. egy ilyen feltételezett intézkedés esetén a nyugdíjrendszer egyenlege várhatóan az általunk vizsgált időszak végéig még nem válna negatívvá.

Az öregedő népesség Magyarországon is fennálló problémája a következő évtizedekben komoly gondokat okozhat a nyugdíjrendszerben, és a nyugdíjjal kapcsolatos elvonások esetleges növekedése miatt a munkaerőpiacon is. **A bérekhez kapcsolódó elvonások emelkedése ugyanis könnyen a gazdasági egységek hatékonyságának csökkenéséhez vezethet, ennek hatása pedig már a makroökonómiai mutatókban is megjelenne.**

Mint a legtöbb országban, Magyarországon is a bruttóbérrre vetített **tb-járu-lék** megoszlik egyrészt a munkavállaló és a munkáltató között (2017-ben 17 és 27 százalék), másrészt a nyugdíj és az egészségügy között (2017-ben

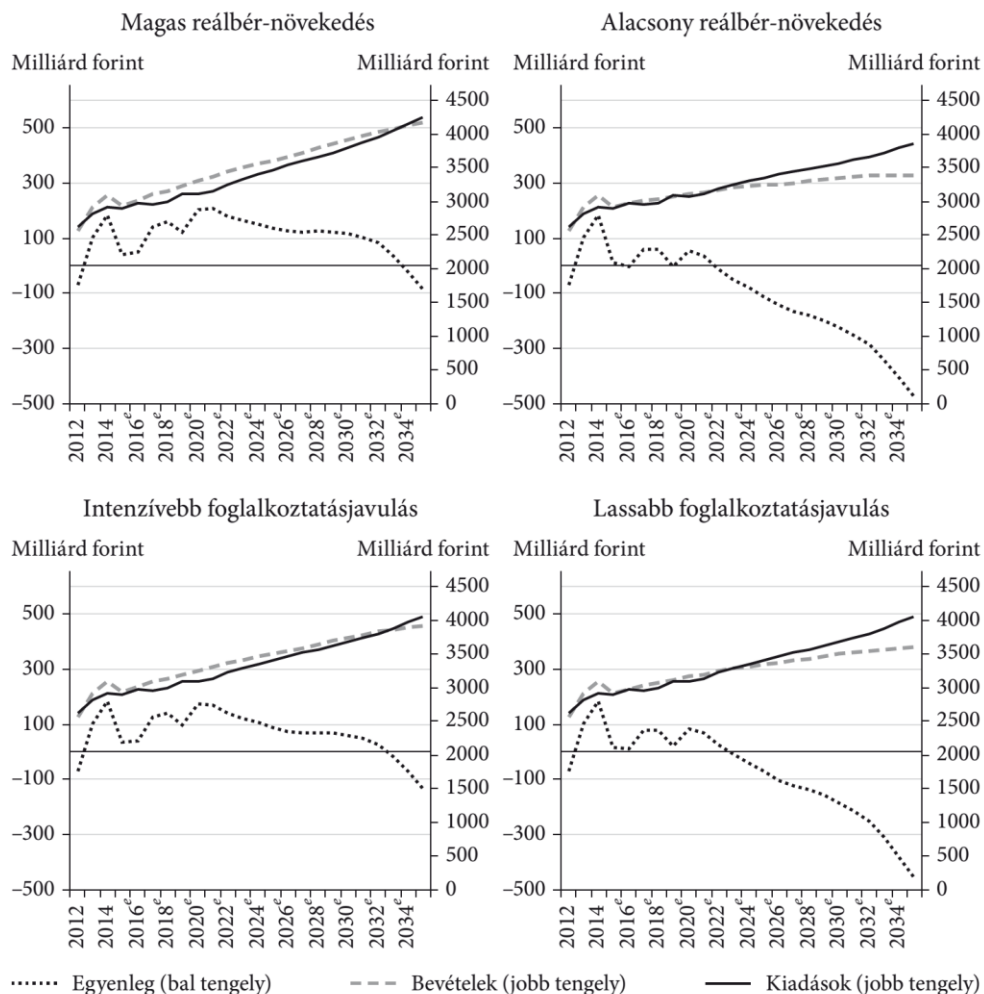
⁹ Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

¹⁰ Augusztinovicz Mária – Köllő János: Munkapiaci pálya és nyugdíj: 1970-2020, Közgazdasági Szemle, 54. évfolyam, 2007. 529–559. o.

10+8,5=18,5 és 22+1,5=23,5 százalék),¹¹ ebből jön le a szája: 15 százalék. A korábbi kormányok (de szóban még Orbán Viktor is) legalább elvben törekedtek arra, hogy a nyugdíjárulék fedezze a nyugdíjkiadásokat, és az egészségügyi járulékok az egészségügyi kiadásokat. Ez biztosítja a költségvetés és a nemzedékek közti újraelosztás átláthatóságát.

A nyugdíjrendszer bevételeinek és kiadásainak várható alakulása a makrogazdasági paraméterekre vonatkozó alternatív forgatókönyvek esetén

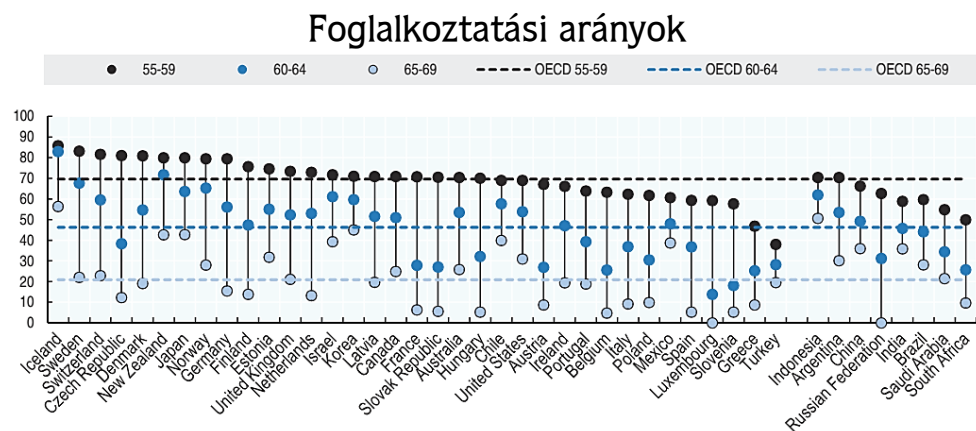

Forrás: Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

¹¹ 2016-ban 10+7=17 és 22+5=27 százalék

A jelenlegi kormány szakított ezzel e hasznos elvvel, például 2011 óta szociális hozzájárulási adónak (szochó) nevezte át a munkáltatói járulékot. Jellemző a kormány lazaságára, hogy a 2017-ben bevezetendő 5 százalékpontos szochó-csökkentést csak utólag bontotta fel nyugdíj- és egészségügyi részre: 21,45 százalékról 15,75-re. Ezáltal a nyugdíjjárulék-kulcs (a 10 százalékos munkavállalói nyugdíjjárulékkal együtt) 31,45-ről 25,75 százalékra csökken. **Tehát még változatlan nyugdíjkiadás esetén is csak irreális mértékű, $22,1 = 100 (31,45/25,75 - 1)$ százalékos béremelés biztosítaná a szűkített nyugdíjkassza egyensúlyának fennmaradását.**¹²

A rendszer számára további nehézség, hogy a nyugdíjas korúak foglalkoztatása sem megoldott, a legtöbb országban alacsony. **A foglalkoztatási arányok élesen csökkennek az életkorral.**

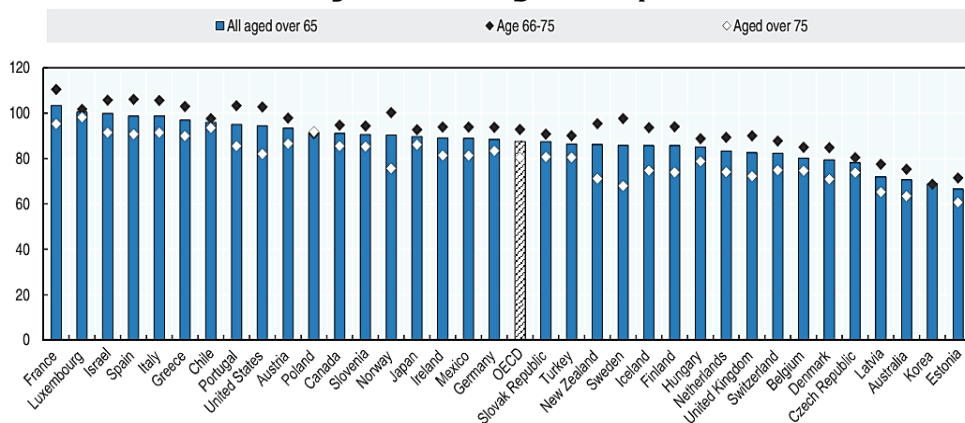
Forrás: OECD, 2017

¹² Simonovits András: Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról. in Portfolio 2017. február 22.

Nyugdíjak reálértéke

A legtöbb fejlett országban a nyugdíjak reálérték az átlagjövedelmek 80-100 %-a között mozog.

Az idősek átlagjövedelmének aránya a teljes lakossághoz képest

Forrás: OECD, 2017

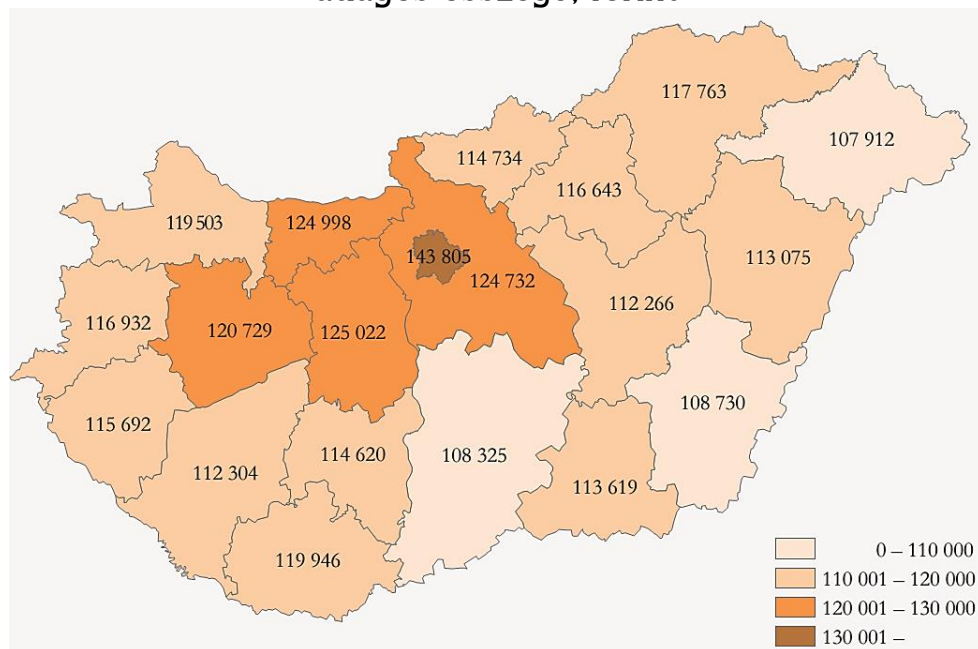
A KSH adatai alapján nyugdíjak reálértéke egy év alatt 1,4%-kal emelkedett. Az ellátások egy főre jutó átlagos összege 109 318 forint volt, az előző évinél 2,7%-kal magasabb. Az öregségi nyugdíj átlagos havi összege kiegészítő ellátások (pl. özvegyi nyugdíj) nélkül 107 968 forint volt, ami a nettó átlagkereset 66,5%-ának felelt meg. Az öregségi nyugdíjasok induló ellátása átlagosan 113 962 forintot tett ki, ezen belül a korbetöltött öregségi nyugdíj 108 529 forint volt. A férfiak 122 209 forintos ellátásához képest a nők 37 ezer forinttal kisebb összegű induló nyugdíjat kaptak 2015-ben. Ugyanakkor a „nők 40”-ben részesülők induló ellátása közel 120 ezer forint volt. Főellátás-ként hozzátartozói nyugellátásban 155 114 fő részesült 2016 januárjában.¹³

Jelentős területi különbségek láthatók az öregségi nyugdíj 2016. január havi átlagos összegében, ami a nyugdíj alapjául szolgáló keresetek nagyságával, az eltérő szolgálati idővel magyarázható. A legmagasabb öregségi nyugdíjat – a korábbi évekhez hasonlóan – a fővárosban élők kapták, itt átlagosan 143 805 forintot folyósítottak egy ellátottnak. Ez közel 23 ezer forinttal magasabb az országos átlagnál. De átlag feletti nyugdíjat kaptak a Pest, Fejér és Komárom-Esztergom megyékben élő öregségi nyugdíjasok is. Ugyanakkor Bács-

¹³ Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

Kiskun és Békés megyékben – 12 ezer forinttal – az országos átlag alatt volt az öregségi nyugdíj összege, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a 108 ezer forintot sem érte el. Járási szinten még nagyobb különbségeket találunk. A legalacsonyabb és a legmagasabb átlagos összeg között 46 ezer forint különbség volt 2016 januárjában.¹⁴

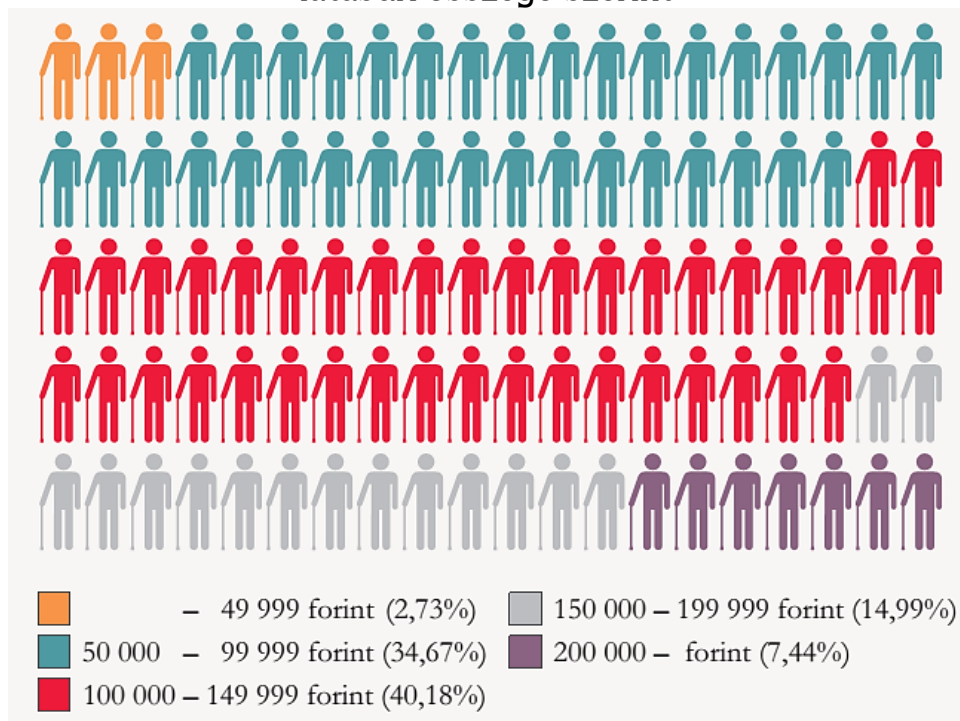
Az egy ellátottra jutó öregségi nyugdíj átlagos összege, forint

Forrás: Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

¹⁴ Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

Az öregségi nyugdíjban részesülők számának megoszlása ellátásuk összege szerint

Forrás: Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

A nyugdíjak zöme az ún. már megállapított nyugdíj, amelyet évről évre a kormány indexál, a 2010 óta érvényes törvény szerint a várható infláció szerint. Részben érhető, részben érthetetlen okok miatt a **Fidesz-kormány 2013-2016 között következetesen felülbecsülte az áremelkedések tényleges ütemét, s ezért a nyugdíjak reálértékben és átlagban a minimális előírás fölött 8-10 százalékkal emelkedtek.** (Szerencsére ez a hatás folyamatosan elcsendesedik, mert a 2016 után nyugdíjba vonulók már nem részesednek ebben az adományban.)¹⁵ A Portfolio számításai alapján az elmúlt években az Orbán-kormány rendre az inflációnál magasabb mértékben emelte a nyugdíjakat. Hat év leforgása alatt a kormány visszahozta a 13. havi nyugdíjat. A kormány ugyanis összesen 282 milliárd forinttal többet költött nyugellátásokra, mint amennyit a törvény előír.

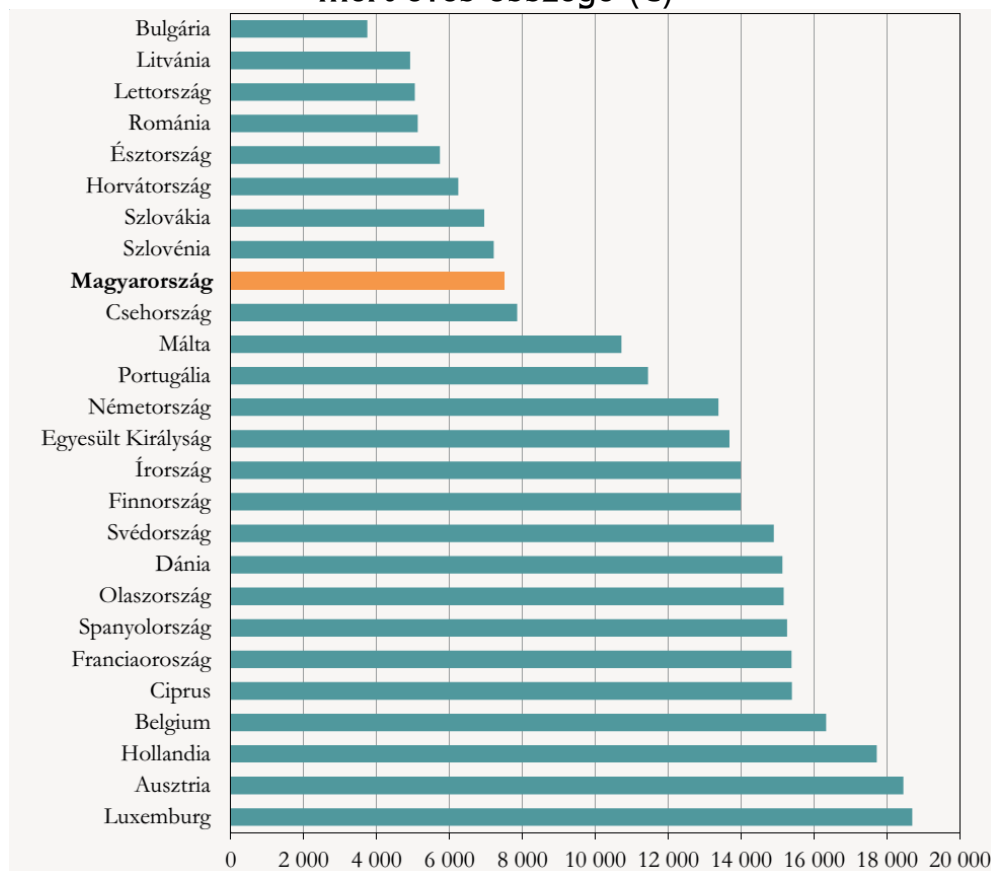
¹⁵ Simonovits András: Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról. in Portfolio 2017. február 22.

A megvalósult és a törvény szerint járó nyugdíjemelések közötti eltérés

	Januári emelés (%)	Kiegészítő emelés (%)	Tényleges infláció (%)	Nyugdíjemelések közötti eltérés (mrd Ft)	Egymásra épülő évek kumulált hatása (mrd Ft)
2011	3,8	0,5	3,9	8,66	
2012	4,2	1,6	5,7	4,76	0,75
2013	5,2	-	1,7	92,50	0,40
2014	2,4	-	-0,2	73,80	4,78
2015	1,8	-	-0,1	55,21	2,15
2016	1,6	-	0,3	38,45	0,67
Összesen				273,40	8,76

Forrás: Csíki Gergely: Az Orbán-kormány kifizeti a 13. havi nyugdíjat in Portfolio, 2016.04.26.

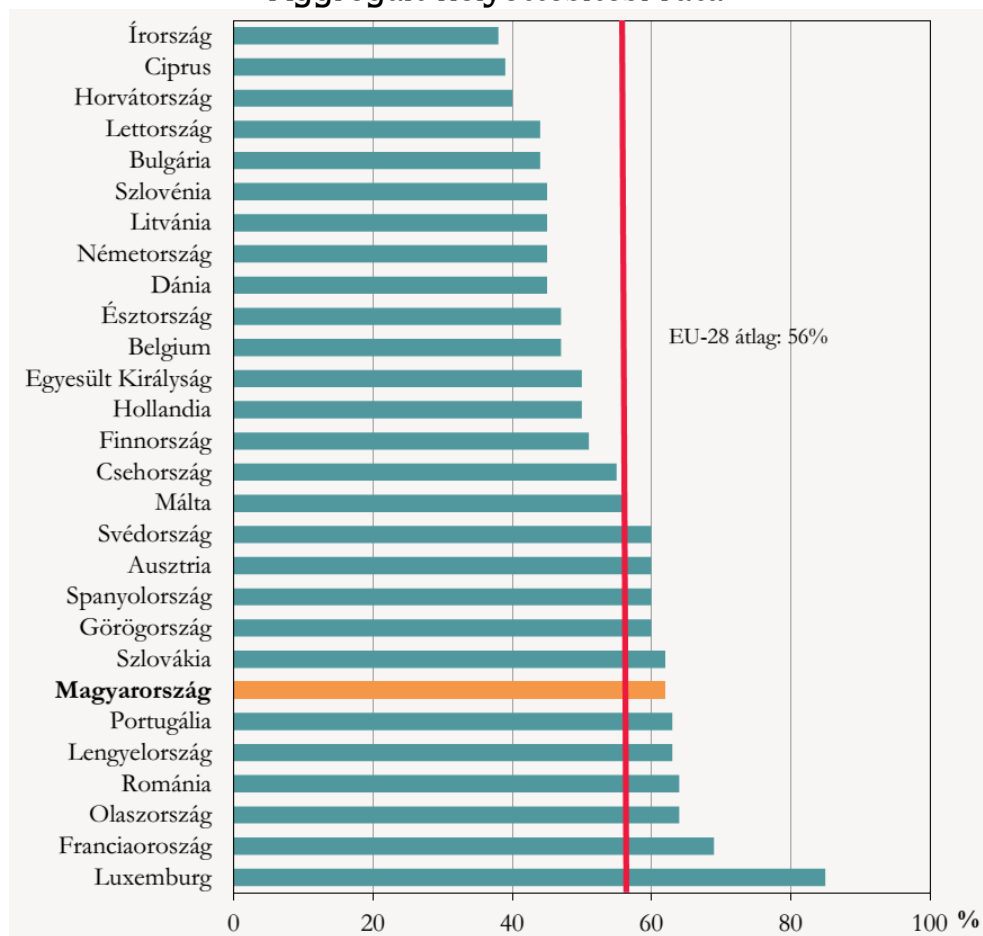
Egy öregségi nyugdíjasra jutó ellátás vásárlóerő-paritáson mért éves összege (€)

Forrás: Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

Európai uniós összehasonlításban az öregségi nyugdíjak vásárlóerejét tekintve Magyarország 2013-ban – a korábbi évekhez hasonlóan – a tagállamok alsó harmadához tartozott. A három balti tagállamban és további öt közép-, illetve kelet-európai országban az egy öregségi nyugdíjasra jutó ellátás vásárlóerő-paritáson mért éves összege alacsonyabb volt, mint hazánkban. Az átlagos bolgár öregségi nyugdíj feleannyi, míg a luxemburgi vagy az osztrák öregségi nyugdíj két és félszer annyi termék és szolgáltatás megvásárlására volt elegendő, mint a magyar.

Aggregált helyettesítési ráta

Forrás: Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

Az aggregált helyettesítési ráta a 65–74 évesek nyugdíját viszonyítja az 50–59 évesek keresetéhez. Minél nagyobb a mutató értéke, annál erősebb a nyugdíj keresetpótló képessége. A ráta értéke 2014-ben Magyarországon

62% volt, a hetedik legmagasabb az Európai Unión belül, az uniós átlagot (56%) 6 százalékponttal haladta meg.

2018-ra vonatkozóan az inflációnak megfelelő háromszázalékos nyugdíj-emeléssel számolt a 2017-ben készült költségvetési tervezet. Ez azt jelentette, hogy 2018-ban januárban közel négyezer forinttal növekedett az átlag-nyugdíj, vagyis a korábbi 122 ezer forintról 126 ezerre.

Az elemzők számára is egyre nyilvánvalóbb volt, hogy 2017 év végén komolyabb egyösszegű juttatásra számíthatnak a nyugdíjasok.¹⁶ A kiegészítő nyugdíjemelést és a nyugdíjprémiumot összeadva egy átlagnyugdíjas 25 ezer forintot is kaphatott. Ehhez viszont az kell, hogy az infláció legalább 2,6%, míg a gazdasági növekedés 4,1% legyen. Utóbbi lesz nagyobb kihívás, ha nem válik be a kormány terve, akkor akár a kiegészítés felének is búcsút inthetünk. **Azok kapnak arányaiban többet, akiknek 80 ezer forintnál kisebb a nyugdíjuk, míg e felett a nyugdíjhoz viszonyítva egyre kisebb lesz a kiegészítés mértéke.** Ennek oka, hogy a várható nyugdíjprémium 80 ezer forintos nyugdíjtól felfelé fix összegűvé változik, hiszen a törvényekben meghúztak egy felső határt. Ha az év közben a várakozásokhoz (1,6%-hoz) képest magasabb lesz az infláció, akkor novemberben kiegészítő emelést kell adni, még hozzá visszamenőleges hatállyal. 2017 novemberében számos panasz érkezett a Magyar Államkincstárhoz a novemberi nyugdíj-kifizetésekkel kapcsolatban, amely esetek többségében a 80 ezer forint fölötti juttatásban részesülő nyugdíjasok reklamálják a nyugdíjprémium összegét, amelyet 12 ezer forintban maximáltak. Illetve akad olyan is, aki idén lett nyugdíjas, neki még nem jár a mostani plusz pénz. Az egyösszegű, egész évre vonatkozó korrekció mértéke a novemberi ellátás 9,6 százaléka (12 hónap szorozva 0,8 százalékkal).¹⁷ Még idén januárban 1,6 százalékos volt a nyugdíjemelés, de az infláció 2,4 százalék lett, így a kettő különbsége miatt jár havi szinten a 0,8 százalék. Ami pedig a nyugdíjprémiumot illeti: 80 ezer forintos ellátás fölött ez maximum 12 ezer forint, míg 80 ezer forint nyugdíj alatt az ellátás összegének a negyede, szorozva 0,6-del. Tehát például egy 60 ezer forintos nyugdíjjal számolva 9000 forintot jelent.

---

¹⁶ Nyugdíjasok figyelem: pénzeső jön novemberben! in Bankmonitor 2017-04-25.

¹⁷ Farkas András: Nyugdíjnövelés és nyugdíjprémium novemberben! Lokál, 2017. 11. 03.

Nyugdíjrendszert érintő reformok és problémák

A propagandisták szerint a magyar nyugdíjrendszer stabil, és még két évtizedig hozzá sem kell nyúlni. Valóban, a nemzetközi pénzügyi szervezetek nyomására a **Gyurcsány-, majd a Bajnai-kormány** két lépésben (2009-ben és 2010-ben) **megszüntette a 13. havi nyugdíjat**, a svájci indexálás helyett a végső soron a **takarékosabb árindexálást vezette be**, és az általános nyugdíjkorhatár 2013 és 2022 között 62 évről **65 évre emelését iktatta törvénybe**.¹⁸ 2010-től kezdve ésszerű mértékben levonással sújtotta az előrehozott nyugdíjba menő dolgozókat. További (bár látszólagos) megtakarítást jelent, hogy a 2010-ben a második Orbán-kormány egyik napról a másikra **megszüntette az 1998-ban bevezetett kötelező magánnyugdíj-pénztárakat**. Ezzel a GDP 9 százalékát jelentő egyszeri zsákmány megszerzésén kívül hosszú évekre megtakarította a GDP 1,3 százalékát jelentő áttérési költséget, amelyet a második pillérbe befizetett járulékok okoztak a költségvetésnek. Szintén **látványmegoldásnak** tekinthető, hogy a nemzetközi gyakorlattól eltérően **a korhatár alatti rokkantsági és más nyugdíjasokat a nyugdíjrendszerből áttette a szociális szférába**, és a szűkített nyugdíjrendszerben egyensúlyt mutathat ki. Az Orbán-kormány az új nyugdíjak tekintetében **elmentmondásos intézkedéseket** tett. Egyrészt 2011-ben bevezette a **Nők-40 törvényt**, amely a legalább 40 éves jogviszonnal rendelkező nőknek lehetővé tette, hogy a korhatártól függetlenül bármikor, levonás nélkül nyugdíjba mehessenek. Másrészt 2012-től kezdve gyakorlatilag **megszüntette a korhatár alatti, előrehozott nyugdíjak rendszerét**, és korlátozta a korhatár feletti továbbdolgozást. Az első intézkedés feleslegesen kedvezményezte a hosszú jogviszonnal rendelkező nyugdíj előtt álló nőket. A másik intézkedés viszont feleslegesen megmerevítette a nyugdíjba vonulási kereteket.¹⁹

Magánnyugdíjpénztárak

2010-ben történt a **magánnyugdíjpénztárak államosítása**, amely azzal, hogy rövid távon csak a bevételeket növeli, hosszabb távon viszont a kiadások is emelkednek, a 2030-as évektől rombolja majd az egyensúlyt. A magánnyugdíjpénztári rendszer átalakítása – a fizetett nyugdíjjárulékok állami

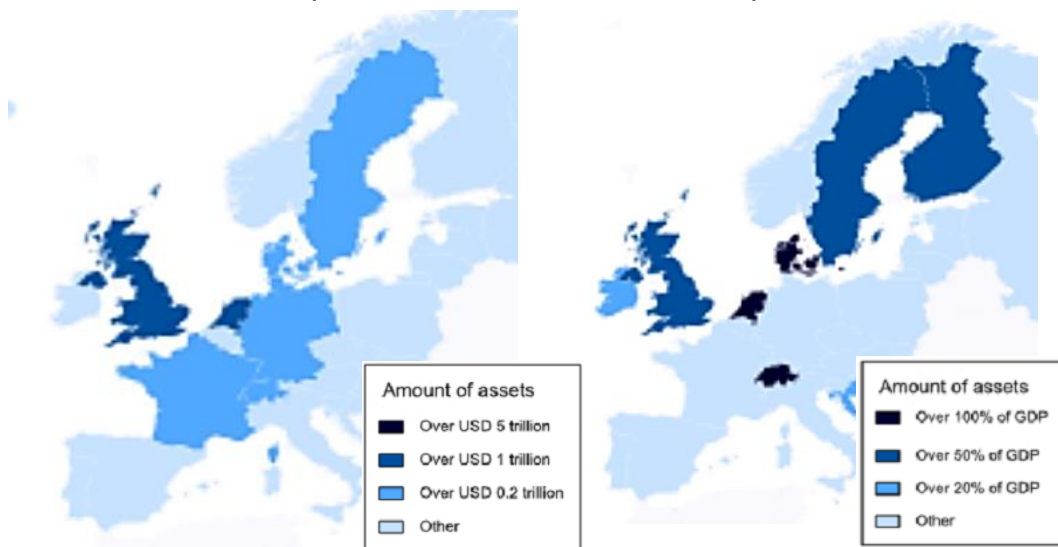
¹⁸ Simonovits András: Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról. in Portfolio 2017. február 22.

¹⁹ Czeglédi Tibor–Simonovits András–Szabó Endre–Tir Melinda: A nyugdíjba vonulási szabályok hatása: nyertesek és vesztesek, Közgazdasági Szemle, 63, 2016. 1261–1288. o.

rendszerbe való azonnali visszacsatornázása miatt – kb. 2045-ig tovább csökkenti az éves deficitet, azt követően azonban (az állami nyugdíjpillér kötelezettségeinek megnövelése miatt) növeli azokat.

2011-ben a korábbi magánnyugdíj-pénztári tagok 97%-a, mintegy 2,9 millió pénztártag lépett vissza az állami nyugdíjrendszerbe. Ennek következtében a visszalépők újra 100%-os állami nyugdíjjogosultságot szereztek, cserébe azért, mert a magánnyugdíjpénztárakban felhalmozott nyugdíj-megtakarításaik visszakerültek az állami nyugdíjrendszerbe.

A magánnyugdíjpénztárak eszközállománya (Mrd USD és a GDP %-ában)

Forrás: OECD, 2017

Kedvezményes nyugdíjba vonulási lehetőségek

A korhatár előtti nyugdíjba vonulási lehetőségek megszigorodása. A 2011-ben a munkapiaci aktivitás emelése érdekében hozott szabályok szerint 2013-tól teljesen megszűnt a korhatár előtti nyugdíjba vonulási lehetőség, valamint jelentősen szigorodtak a rokkantnyugdíjazási feltételek.²⁰ Ezzel párhuzamosan felülvizsgálták a nyugdíjkorhatárnál fiatalabb, de korábban rokkantnyugdíjasokká nyilvánítottak jogosultságát.

²⁰ 2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról

A **Nők-40 szabály**. 2012-től a legalább 40 szolgálati évvel rendelkező nők nyugdíjba vonulhatnak, függetlenül attól, hogy elérték-e a rájuk vonatkozó nyugdíjkorhatárt. 2013 után ez maradt az egyedüli módja a korhatár előtti nyugdíjba vonulásnak. A Nők40 program rontja a nyugdíjrendszer finanszírozási egyensúlyát. A jogviszony elsősorban abban különbözik a nyugdíjmegállapításban szereplő szolgálati időtől, hogy az utóbbiban szerepelnek az 1998 előtti szakmunkás-tanulói és főiskolai évek. A legfiatalabb (54 éves) korosztály ellátási szintje még több mint 5 százalékkal elmarad a korhatáron megállapított nyugdíjak átlagos szintjétől, míg ezzel szemben az éppen a korhatár előtt álló (61 éves) korosztály ellátási szintje több mint 15 százalékkal magasabb.²¹ 2016-ban az öregségi nyugdíjmegállapítások egyik fele korbetöltött öregségi nyugdíj (30 192 fő), másik fele a nőknek 40 év jogosultsági idő alapján járó nyugdíj (28 524 fő) volt.²²

Korhatáremelés

2009-ben a nyugdíjkorhatár emeléséről döntöttek, **2022-re a nyugdíjkorhatár fokozatosan emelkedik a korábbi 62-ről 65 évre mindkét nem esetében**. A korhatáremelés hatására a nyugdíjrendszer bevételei növekednek, kiadásai csökkennek, így a nyugdíjrendszer (demográfiai okokból amúgy romló) egyensúlya javul.

Az ún. Lee–Carter-modell eredményei alapján – a nyugdíjrendszer finanszírozhatósága érdekében – 2022–2035 között évente körülbelül két hónappal lehetne emelni a nyugdíjazási korhatárt, ehelyett az javasolják, hogy három-évente fél évvel emelkedjen.²³ Így a nyugdíjkorhatár a következők szerint alakulna:

- 1957–1959 közt születettek esetén 65 év,
- 1960–1962 közt születettek esetén 65,5 év,
- 1963–1965 közt születettek esetén 66 év,
- 1966–1968 közt születettek esetén 66,5 év,
- 1969–1971 közt születettek esetén 67 év lenne a nyugdíjkorhatár.

A nyugdíjkorhatár az OECD-országok felénél fog növekedni.

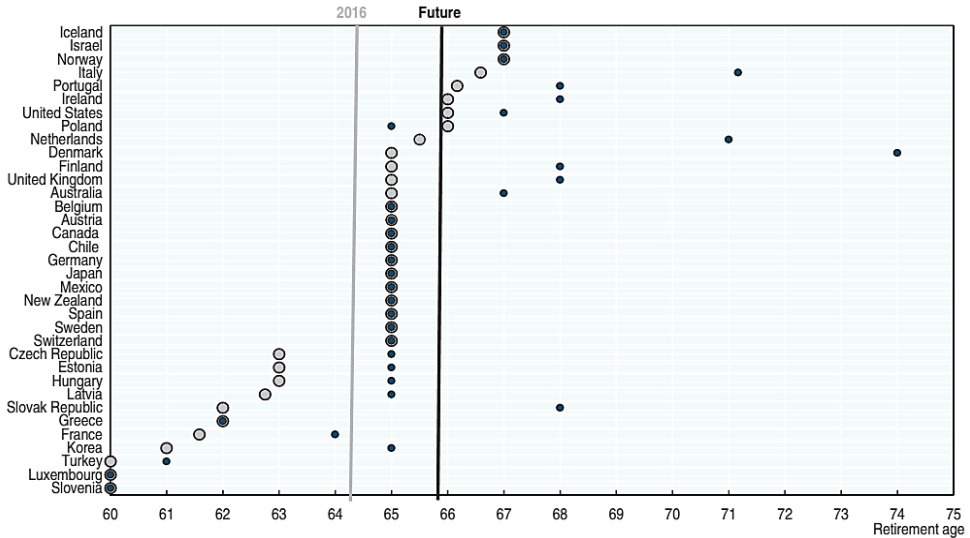
---

²¹ Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

²² Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

²³ Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

Jelenlegi és jövőben várható nyugdíjkorhatár

Forrás: OECD, 2017

Nyugdíjjárulék-alap plafon

Rövid távú költségvetési megfontolások miatt **a kormány megszüntette a korábban létező nyugdíjjárulék-alap plafonját**. Ezáltal a legjobban fizetett dolgozók a járulékplafon fölötti keresetük után is fizetnek járulékot, de ezzel majdnem arányosan járadékot is fognak kapni. Ez a nemzetközileg is szokatlan eljárás feleslegesen bosszantja a korábbi járulék-alap-plafon alatt keresőket (a járulékfizetők kb. 95–97 százalékát), a jóval átlag fölötti várható élettartamuk miatt az eljárás hosszabb távon akár jelentős hiányt okozhat a nyugdíjrendszerben.

Egykulcsos személyi jövedelem

Fontos a személyi jövedelemadó-kulcsok egységesítésének hatása a kezdőnyugdíjakra, mint a nyugdíjplafoné.²⁴ Leegyszerűsítve, 2011 előtt három szja-kulcs volt: a nulla kulcs, az alsó kulcs (kb. 20 százalék) és a felső kulcs (kb. 38 százalék). Gyors átmenet után 2013-ra egy kulcs maradt: 16, majd 2016 óta 15 százalék. Egy dolgozó kezdőnyugdíjának értéke a szolgálati idő hossza mellett az 1988-tól (vagy ha későbbi, akkor a munkába állástól) számított valorizált nettó keresetének átlagával arányos. **Emiatt adott bruttó kereset, illetve járulékulcs esetén a kisebb keresetűeknek egyre kisebb**

²⁴ Cseres-Gergely Zsombor– Simonovits András: A személyi jövedelemadó-reform hatása a tb-nyugdíjakra, Közgazdasági Szemle 58, 2011. 1029–1044. o.

nettó bérük és a kezdőnyugdíjuk, és a nagyobb keresetűeknek egyre nagyobb a nettó bérük és a kezdőnyugdíjuk. Ha figyelembe vesszük, hogy a 60 éves korban várható hátralévő élettartam is nő a keresettel és a nyugdíjjal (különösen a férfiaknál),²⁵ akkor belátható, hogy a nyugdíjpolarizációs folyamat nemcsak a társadalmi jólétet csökkenti, de tovább terheli a nyugdíj-kasszát.²⁶

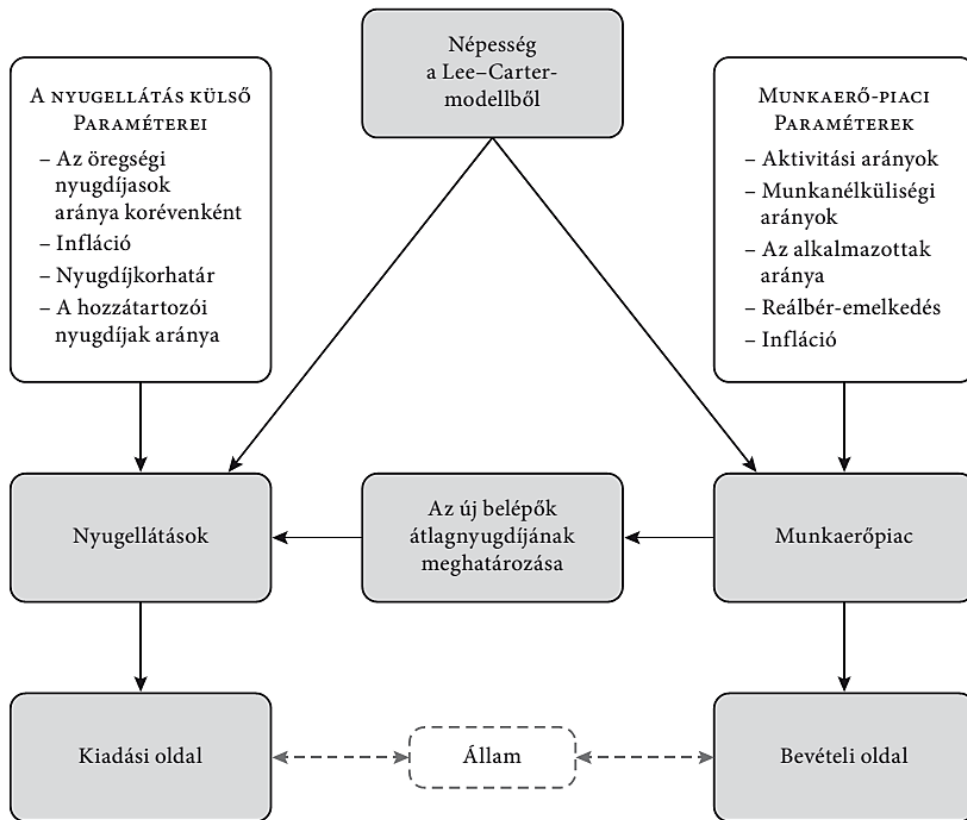
²⁵ Molnár D. László–Hollósne Marosi Judit: Az öregségi nyugdíjasok halandósága, *Közgazdasági Szemle*, 62. évf. 2015 1258–1290.

²⁶ Simonovits, András: A nyugdíjtól függő halandóság és a nyugdíj-kiadások hosszú távú előrebecslése. *Statisztikai Szemle*, 95, 2017.

Nyugdíjak finanszírozhatósága és az intézményrendszer

A demográfiai modellek eredményeinek felhasználásával létrehozható egy modell a Nyugdíjbiztosítási Alap várható bevételeinek és kiadásainak előrejelzésére. Mind a munkaerő-piaci folyamatok, mind pedig a nyugellátások becsléséhez használt nyugdíjmodellünk a Lee–Carter-modell által becsült halálozási és születési valószínűségek segítségével továbbvezetett népességet veszi alapul.

A nyugdíjmodell felépítése

Forrás: Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

A nyugdíjrendszer bevételeinek két fő forrása a munkaadó által befizetett szociális hozzájárulási adónak (22 százalék) a központi költségvetésről szóló

törvényben meghatározott része (jelenleg 71,61 százaléka),²⁷ valamint a munkavállaló által fizetett nyugdíjjárulék (10 százalék). Ez a kettő együtt adja a nyugdíjrendszer összes bevételeinek több mint 90 százalékát. 2015. január 1-jétől nem kell karkedvezmény-biztosítási járulékot fizetni, tekintettel arra, hogy ettől az időponttól a karkedvezmény rendszere kivezetésre került a Tbj-ből.

1992. évi LXXXIV. törvény a társadalombiztosítás pénzügyi alapjairól szerint a Nyugdíjbiztosítási Alap **az öregségi nyugdíj** - ideértve a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2a) bekezdésében meghatározott nők korhatár alatti nyugellátását is -, **a hozzátartozói nyugellátás** és törvényben meghatározott méltányossági kifizetések **fedezetére szolgál**. A kiadások fedezetét a következő **bevételek** képezik:

- a szociális hozzájárulási adónak a Nyugdíjbiztosítási Alapot a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározottak szerinti arányban megillető része, munkáltatói nyugdíjbiztosítási járulék;
- a biztosított nyugdíjjárulék, a kizárólag a társadalombiztosítási nyugdíj hatálya alá tartozó személyek esetében, a magánnyugdíjpénztár tagja által fizetett nyugdíjjárulék, a gyermekgondozási díj, a gyermekgondozást segítő ellátás, a gyermeknevelési támogatás, az ápolási díj után fizetett nyugdíjjárulék, az álláskeresési támogatásból fizetett nyugdíjjárulék;
- egyéb járulékok és hozzájárulások, ideértve a szolgálati idő megszerzésére kötött megállapodás alapján befizetett nyugdíjjárulékot, az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló 2010. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Efo.tv.) 7. §-a alapján a kincstár által a Nyugdíjbiztosítási Alapnak átutalt összeget, a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 29. § (9) bekezdés b) pontjában, továbbá a 123/A. §-ában meghatározott esetekben a pénztár által a pénztártag egyéni számlájáról a Nyugdíjbiztosítási Alap részére átutalt összeget;
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál (a továbbiakban: az állami adóhatóság) kezelt késedelmi pótlék és bírság bevételi számlákra a tárgyhónapban befolyt bevételből a havonta meghatározott, a tárgyhót követő hónap 15-éig átutalt összeg;

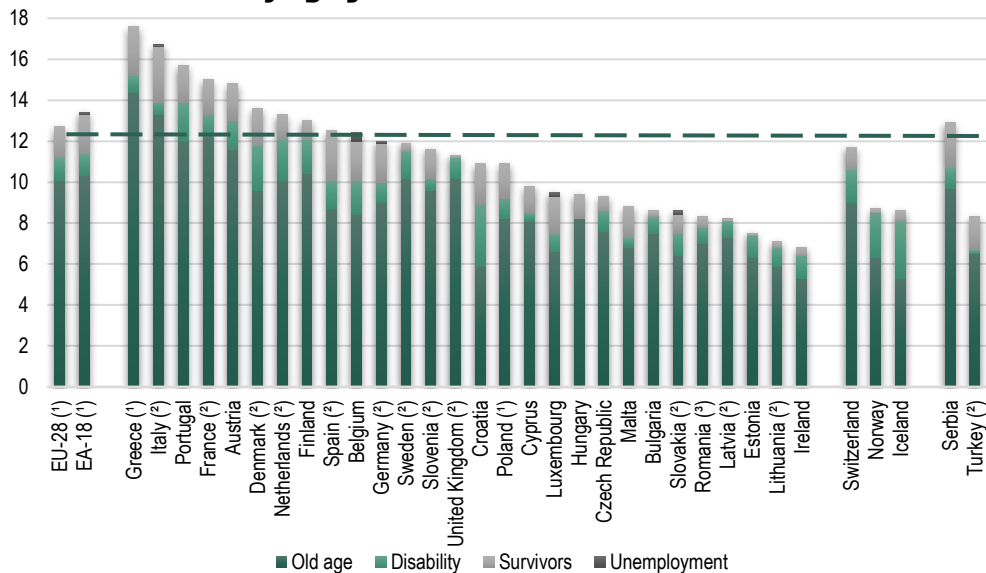
---

²⁷ 2016. évi XC. törvény Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről 33. § (1) A szociális hozzájárulási adó 2017-ben megfizetett összegének 71,61%-a az Ny. Alapot, 20,50%-a az E. Alapot és 7,89%-a a Nemzeti Foglalkoztatási Alapot illeti meg. A szociális hozzájárulási adó megfizetett összegéből az egyes Alapot megillető részt a Nemzeti Adó- és Vámhivatal állapítja meg és naponta utalja át a jogosult számlájára.

- a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény szerinti mulasztási bírság;
- a központi támogatások;
- a nyugdíjbiztosítási tevékenységgel kapcsolatos, a Nyugdíjbiztosítási Alapból fizetett - jogalap nélkül felvett, vagy más ok miatt - visszatérült, bevételként elszámolt összeg és az Európai Unió tisztviselőinek és más alkalmazottainak nyugdíjbiztosítási átutalásáról és visszautalásáról szóló törvény szerint a nyugdíjbiztosítási visszautalás során a Nyugdíjbiztosítási Alapot megillető összeg;
- a Nyugdíjbiztosítási Alap részére tartozás fejében átadott vagyon értékesítéséből, hozamából származó bevétel;
- a Nyugdíjbiztosítási Alaphoz tartozó állami vagyon értékesítéséből és egyéb bevételeiből származó összeg;
- a működési bevételek;
- törvény alapján a Nyugdíjbiztosítási Alap részére átadandó egyéb pénzeszköz.

A Nyugdíjbiztosítási Alap működtetésével kapcsolatos költségeket a nyugdíjbiztosítási költségvetési szerv költségvetésében kell biztosítani, amelyek forrása a Nyugdíjbiztosítási Alap pénzeszközei és a nyugdíjbiztosítási költségvetési szerv egyéb bevételei.

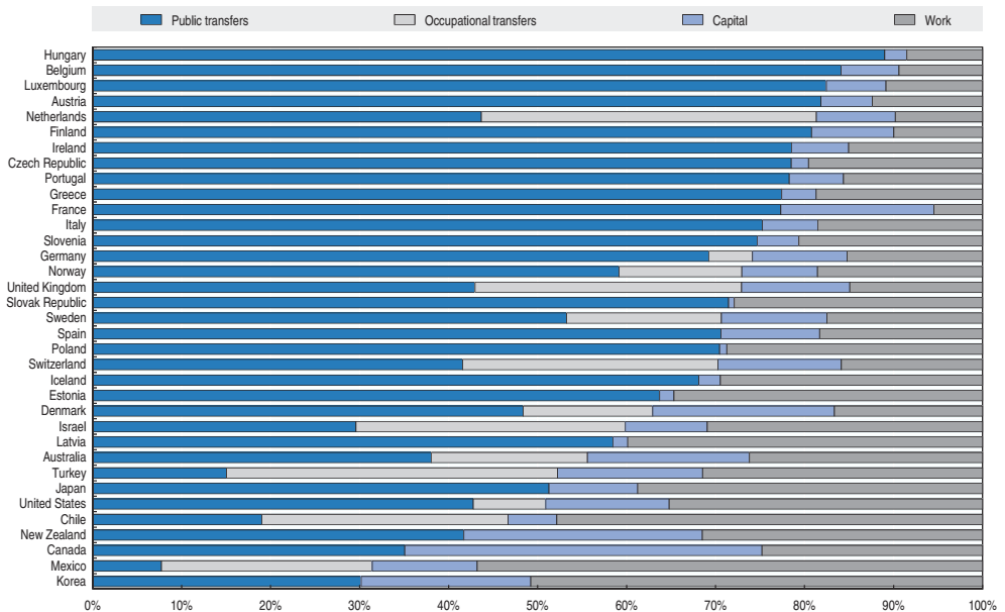
Nyugdíjkiadások a GDP %-ában

Forrás: OECD, 2017

Az öregségi nyugdíjbevételek szerkezete (%)

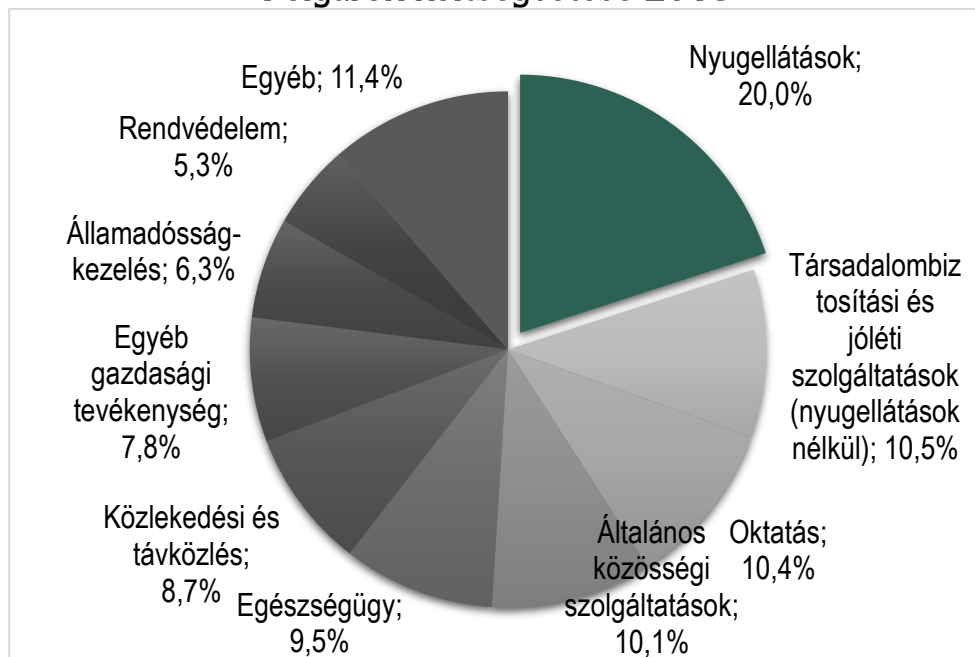

Forrás: OECD, 2017

Az OECD országok közül Magyarország az első helyen áll az állami transzferek arányát illetően a nyugdíjfinanszírozás rendszerében.

A központi költségvetésben a LXXI. fejezet Nyugdíjbiztosítási Alap (a továbbiakban: Ny. Alap). A 2017. évi költségvetése alkalmas arra, hogy biztosítsa a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer alapvető célkitűzéseit: a nyugellátások értékállóságának, valamint a nyugdíjrendszer stabilitásának megőrzését. A tervezés során figyelembe vettük a Magyarország Konvergencia Programjában meghatározott gazdaságpolitikai és egyensúlyi célokat. Az egyes bevételi és kiadási előirányzatok összhangban vannak a 2017. évi költségvetés elkészítésekor alkalmazott makrogazdasági paraméterekkel, valamint a költségvetési törvény elkészítéséhez kiadott Tájékoztatóban foglaltakkal.

Polgárok költségvetése 2018

A nyugdíjrendszer egésze szempontjából a nyugdíjrendszer jövőbeli éves egyenlegei a mérvadóak.

A Nyugdíjbiztosítási Alap bevételeinek és kiadásainak várható alakulása (Mrd Ft)

Előirányzat neve	Bevételei és kiadási előirányzatok prognózisa				
	2017	2018	2019	2020	2021
Járadékbevételek és hozzájárulások	3112	3280,3	3438,6	3574,3	3723,8
Egyéb bevételek	6,8	7,1	7,3	7,6	7,8
Nyugdíjbiztosítási alap bevételei összesen	3118,8	3287,4	3445,9	3581,9	3731,6
Nyugellátások	3101,5	3197,3	3301,6	3429,7	3562,7
Egyéb kiadások	17,3	90,1	144,3	152,2	168,9
Nyugdíjbiztosítási alap kiadásai összesen	3118,8	3287,4	3445,9	3581,9	3731,6
Nyugdíjbiztosítási alap egyenlege	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Forrás: LXXI. fejezet Nyugdíjbiztosítási Alap. Nemzetgazdasági Minisztérium, 2017.

A nyugdíjrendszer jövőbeli éves egyenlegeinek az időbeli aggregálásával juthatunk el a nyugdíjrendszer fenntarthatóságát jellemző mérőszámokhoz. A tanulmány kétféle adósságmutatót vizsgál: az ún. ADL (Accrued-to-Date Liabilities) és OSNL (Open-System Net Liabilities) mutatókat.²⁸ Míg az ADL mutató a múltban keletkezett jogosultságok jelenlegi (bruttó) jelenértékét fejezi ki, addig az OSNL mutató inkább előretekintő, és a nyugdíjrendszer több száz éves időhorizontra előrevetített (nettó) egyenlegét adja meg (hiszen ez utóbbi esetben a jövőbeli nyugdíjkötelezettségek állományából levonjuk a jövőbeli járulék-befizetések és az esetlegesen rendelkezésre álló eszközök és hozamainak a jelenértékét).

Implicit nyugdíjkötelezettségek és eszközök a 2010-es GDP arányában

Szenáriók	ADL	Jövőbeli kiadások (A)	Jövőbeli járulék típusú bevételek (B)	OSNL (A) - (B)
Alappálya	252%	686%	483%	203%
... + korhatáremelés	242%	653%	519%	135%
... + mnyp rendszer átalakítása	255%	741%	593%	148%
... + korhatár előtti nyugdíjazás szigorítása	253%	738%	614%	124%
... + "nők-40" szabály	258%	754%	601%	153%

Forrás: Berki Tamás – Palotai Dániel – Reiff Ádám: A következő 20 évben nincs gond a magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságával. MNB 2016.

A nyugdíjrendszer implicit adósságát kifejező ADL mutatót (második oszlop) nem befolyásolták érdemben az intézkedések: ez a mutató az intézkedések előtti, GDP-arányosan 252%-os szintről alig észrevehetően 258%-ra

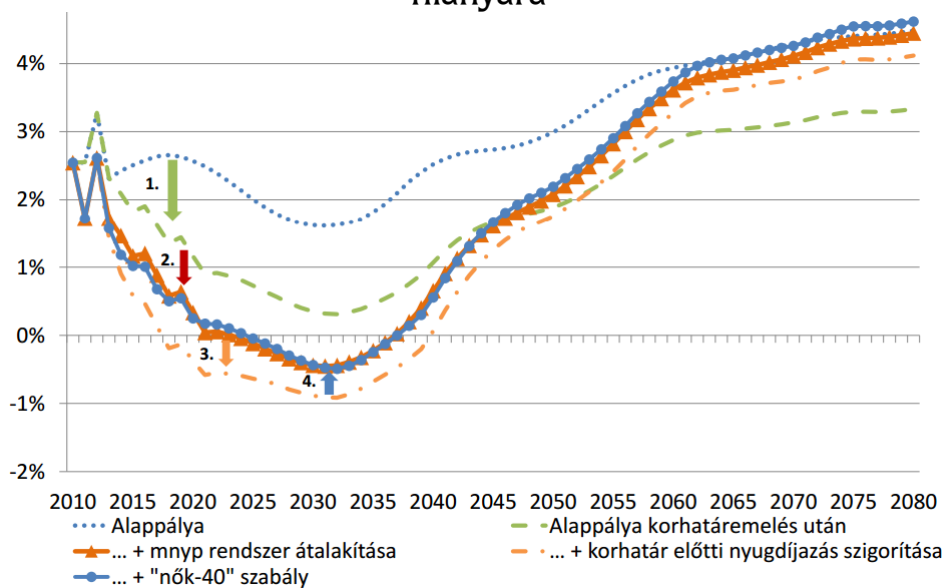
²⁸ Az ADL (Accrued-to-Date Liabilities) mutató azt fejezi ki, hogy egy adott pillanatban mennyi a nyugdíjrendszer (implicit formában fennálló) adóssága. Másként fogalmazva, egy adott időpontban számba vesszük az addig felhalmozott (már megszerzett) nyugdíjjogosultságokat, és kiszámoljuk az ezek alapján a jövőben kifizetendő nyugdíj életjáradékok jelenértékét (a GDP arányában).

Az OSNL (Open-System Net Liabilities) mutató az ADL mutatóhoz képest tartalmazza a jelenleg aktív járulékfizetők jövőbeli befizetései után fizetendő nyugdíjak (jövőbeli járulék-befizetésekkel csökkentett) jelenértékét, sőt a jövőbeli járulékfizető népesség (akik ma még nem léptek be a járulékfizetők közé vagy még meg sem születtek) jövőbeli járulékfizetése után fizetendő jövőbeli nyugdíjak (szintén jövőbeli járulék-befizetésekkel csökkentett) jelenértékét is.

nőtt. A reformok következtében a nyugdíjrendszer fenntarthatóságát kifejező OSNL mutató jelentősen, körülbelül a 2010-es GDP 50%-ának megfelelő mértékben javult. A **2010-et követő vizsgált reformlépések közül csak a korhatáremelés és a magánnyugdíj-pénztári rendszer átalakítása befolyásolta a korhatár elérésekor nyugdíjba vonulók átlagnyugdíjának átlagbérhez viszonyított szintjét.** A korhatár előtti nyugdíjazási lehetőségek szigorítása, valamint a nők-40 program ugyanis csak a nyugdíjba vonulás időzítésére hat, a korhatár elérésekor kapott kezdőnyugdíj értékére nem.

Az MNB felmérése szerint a jelenlegi reformintézkedések 2035-ig csökkentik a nyugdíjrendszer éves hiányait, olyannyira, hogy az intézkedések bevezetése után becsült éves egyenlegek eddig az időpontig egyensúly közelében vannak. **Ezt követően** – részben a kedvezőtlen demográfiai tendenciák miatt – a nyugdíjrendszer éves hiánya fokozatosan növekedni fog, és becslésünk szerint (hasonlóan a reformok előtt becsült értékekhez) **2060-ra eléri az akkori GDP négy, 2080-ra pedig a 4,5 százalékát.**

A reformok hatása a nyugdíjrendszer jövőbeli GDP-arányos hiányára

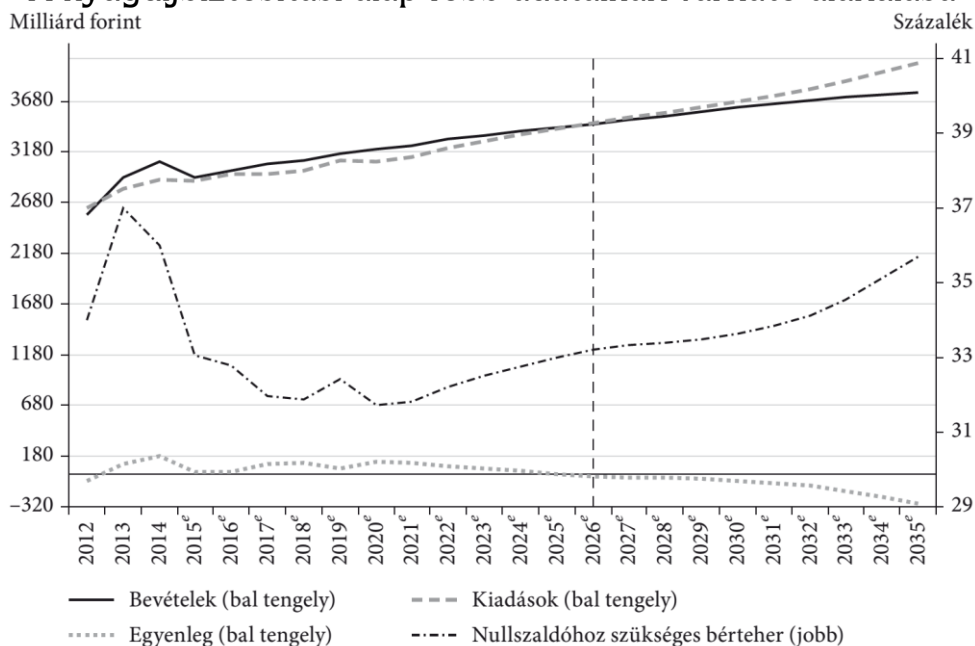

Forrás: Berki Tamás – Palotai Dániel – Reiff Ádám: A következő 20 évben nincs gond a magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságával. MNB 2016.

A hiányt legnagyobb mértékben – GDP-arányosan átlagosan 1,3 százalékponttal – a **korhatáremelés csökkenti, de csak annyit ér el, hogy 2060-ban a hiány nem haladja meg a GDP kb. 3 százalékát.** A cikk ritka bátorsággal

és némi optimizmussal nemcsak azt mutatja be, hogy a magán-nyugdíjpénztárak megszüntetése csak eltolja a tb-hiány megjelenését, de hosszabb távon károsnak mutatja be az államosítást. **A magánnyugdíjpénztári rendszer átalakítása** – a fizetett nyugdíjjárulékok állami rendszerbe való azonnali visszacsatornázása miatt – **kb. 2045-ig tovább csökkenti az éves deficitet, azt követően azonban** (az állami nyugdíjpillér kötelezettségeinek megnövekedése miatt) **növeli azokat.** A **korai, előrehozott nyugdíjazási lehetőségek megszüntetése** az előrejelzett időhorizonton végig GDP-arányosan **0,3-0,4 százalékponttal csökkenti a becsült deficitet.** Végezetül a „**nők-40**” program miatti átlagos éves egyenlegromlás **kb. 0,5 százalékpont** – ebből 0,3 százalékpont a hosszabb nyugdíjban töltött idő ellenére járó teljes értékű nyugdíj miatt adódik.

A nyugdíjbiztosítási alap főbb adatainak várható alakulása

Forrás: Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

Más szakértői becslések szerint is **a 2015–2030 közti időszakban a rendszer bevételei és kiadásai igen közel lesznek egymáshoz**, csak néhány év esetében figyelhető meg kisebb rés közöttük. A Lee—Carter modell eredményei szerint **a kiadások először 2026-ban haladják meg a bevételeket**, és

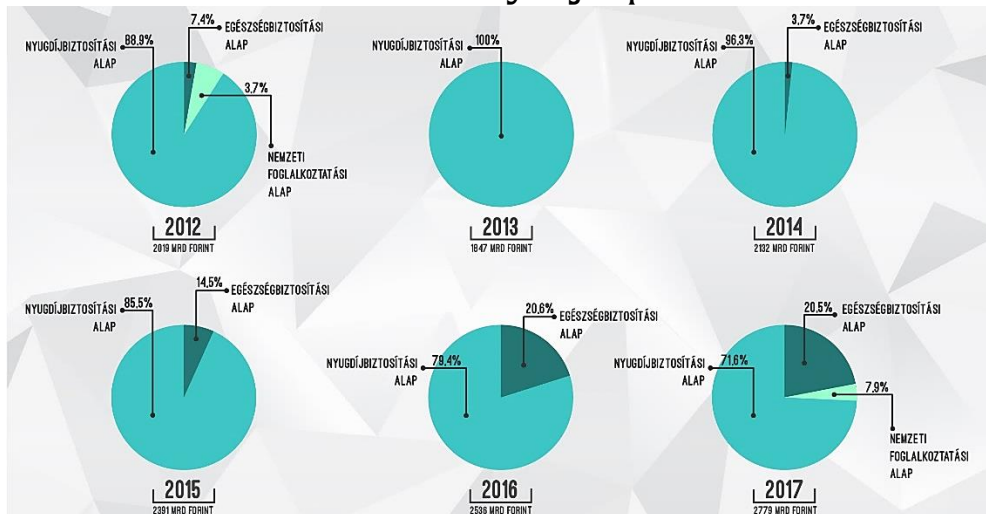
ettől az évtől kezdve az előrejelzési időszak végéig a nyugdíjrendszer egyenlege folyamatosan negatív is marad.²⁹ A rendszer fenntarthatósága érdekében érdemes lehet megvizsgálni a nyugdíjkorhatár 2022 utáni további emelését, a korhatáron várható átlagos hátralévő élettartam emelkedésének megfelelően. **A finanszírozási probléma természetesen kezelhető a bevételek emelésével.** Ehhez elegendő a nyugdíjbiztosítási alap szociális hozzájárulási adóból való részesedését a 2015-ben érvényes 85,46 százalékos szintről a 2014-ben érvényes 96,3 százalékos szint közelébe visszaállítani. Ez az átcsoportosítás azonban az egészségbiztosítási alap bevételeinek csökkentésével járna.

Nyudíjalap részedése (millió Forint)

	Bevételi és Kiadási Összeg	Szocho	Biztosított Által Fizetett	Öregségi Nyugdíjkiadás
2012	2 750 000.0	1 794 871.0	790 100.0	2 125 800.0
2013	2 847 298.9	1 847 018.3	858 705.9	2 310 180.0
2014	2 964 608.2	2 052 901.7	870 421.2	2 404 964.1
2015	3 024 597.8	2 043 538.5	952 410.0	2 440 510.1
2015	3 059 287.3	2 014 716.1	1 015 817.9	2 473 190.2
2017	3 118 819.4	1 989 898.0	1 094 804.8	2 501 121.5

Forrás: Egyre többet nyúl le a kormány a nyugdíjpénzből – később baj lehet ebből. in 24.hu 2016. 04. 27.

Közteherfelosztás és Nyudíjalap 2012-2017

Besenyi Violetta: Adófelosztás évről évre

²⁹ Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)

Javaslatok

Szükség van a nyugdíjpolitika átfogó megújítására. A bevezetőben is megjelölt tanulmányok és elemzések alapján, különösen

- Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)
- Berki Tamás – Palotai Dániel – Reiff Ádám: A következő 20 évben nincs gond a magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságával. MNB 2016.
- Simonovits András: Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról. in Portfolio 2017. február 22.

az alábbi javaslatokkal és reformokkal lehet egyetérteni.

A demográfiai helyzet hosszabb távú alakulása, a ratkó-unokák 2040-es évekbeli nyugdíjba vonulása miatt feltehetően hosszú távon **önmagában a korhatáremelés már nem lesz elég az nyugdíj-egyenleg egyensúlyban tartásához**, hosszú távon csak egy jól kidolgozott, átfogó intézkedéscsomag lehet hatásos. Egy ilyen intézkedéscsomagban a gyermekvállalás ösztönzése is központi kérdés, hiszen a (felosztó-kirovó) nyugdíjrendszer problémája csak egy olyan társadalomban orvosolható tartósan, ahol az egymás után született generációk létszáma növekvő vagy legalább stagnáló. A gyermekvállalási hajlandóság javulásának hatása azonban leghamarabb csak 2-3 évtizedet követően érzékelteti hatását, így az elkövetkező 20-30 évben inkább közép- és egyes rövid távú intézkedésekkel kell fenntartani a nyugdíjegyenleget.

Ilyen, **középtávon** hatásos intézkedés **a munkaerőpiac élénkítése** lehet, amely a fiatalok mellett az időskorúakra is fókuszál. Ez jelenleg mindenképp könnyű és indokolt, figyelemmel a nagyarányú elvándorlás következtében kialakult munkaerőhiányra. Természetesen életkori és fizikai sajátosságokból eredendően minden állásbetöltése nem megoldható ezzel.

A munkaerőpiaccal és a munkavállalási hajlandósággal szorosan összefügg, és megfontolandó a **rugalmas nyugdíjkorhatár** bevezetése, de szigorúan véve a biztosításmatematika megkérdőjelezhetetlen szabályait. Tehát az emelkedő általános nyugdíjkorhatárral párhuzamosan újra indokolt egy minimális nyugdíjkorhatár megállapítása, például 2-5 évvel az általános korhatár alatt, amihez az évi többszázalékos málusz kapcsolódna. Például skandináv országokban (Svédországban) és az Amerikai Egyesült Államokban az

általános korhatár 65, illetve 66 év, míg a minimális korhatár 61, illetve 62 év, a mász év 5-6 %, ³⁰ amely ösztönzőleg hat a nyugdíjkorhatár közeledtével.

A **kezdőnyugdíj túlbonyolított képletét egyszerűsítése** is indokolt, a korábbi járulékalap-plafont (a bruttó kereset kb. 3,3-szorosát) vissza kellene hozni, és fokozatosan csökkenteni kellene akár 2-re. Ez a felső korlát vagy fokozatos degresszió – az utóbbi években megfigyelhető – a bérek átlagos és folyamatos emelkedésével, valójában nem jelentene akkora csökkenést. Emellett a plafon elérése mellett az öngondoskodás, a magánnyugdíjbiztosítások, életbiztosítások stb. is megfelelő alternatívákat nyújtanak az állami nyugellátás kiegészítéseként.

Mindképpen szükséges **felülvizsgálni a Nők 40-et**, mert a számítások szerint ugyanis ez az „önkényes” rendszer rendkívüli nehézséget okozhat belátható időn belül (a 2022-es 65 éves korhatár alkalmazásával). A méltánytalanság abból adódik és terheli az elméleti nyugdíjkasszát, hogy ha egy nő megszerzi a 40 éves jogviszonyt és a kedvezményel, akkor nyugdíjba vonulási életkorától függetlenül akkora nyugdíjat kap, mintha (2022-re előre ugorva) 65 évesen ment volna nyugdíjba. Egyébként pedig, ha valami oknál fogva nincs meg a szükséges 40 év (például felsőoktatási tanulmányok, munkáltatói tbejelentés elmulasztása miatt), akkor még 64 évesen is kénytelen a korhatárt kivárni.

A nyugdíjrendszer fenntarthatósága megköveteli **pontosabb indexálási módszer** alkalmazását. A finanszírozás fenntarthatósága érdekében **az indexálás a jövőben már valóban csak a nyugdíjak értékmegőrzését szolgálhatja**, amely alapja a takarékosabb árindexálás alapulvétele külön nyugdíjas fogyasztói kosárral számolva.

A **redisztribúciós eltérések mérséklése érdekében a differenciált nyugdíjemelés indokolt**. Ez alapvetően két irányt jelöl ki, egyfelől az alacsony nyugdíjak növelése, valamint a nyugdíjminimum erőteljes emelése, igazodva a munkaviszonyban (tb-jogviszonyban) eltöltött évekhez és egy ésszerű létminimumhoz. Ennek érdekében mindenképpen meg kell szüntetni, hogy a nyugdíjminimum más ellátási formák számítási alapjául szolgáljon.

A **hosszú távú fenntarthatóság és méltányosság** biztosítására jó példa a svéd rendszer, ahol a járulékkulcs rögzítve van; a kezdő és a már megállapított nyugdíjak változtatása egységes. Tulajdonképpen minden egyes dolgozó

---

³⁰ Simonovits András: Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról. in Portfolió 2017. február 22.

nyugdíja az egyén eszmei számlája és az évjárat még várható hátralevő élet-tartamának a hányadosa. Megfelelő (többéves kifizetésnek megfelelő) tartalékok mellett a svéd rendszer eléggé simán működik, de tartalék nélkül hazánkban komoly ingadozásokat hozhat. Ellenpéldául szolgálhat a túlzottan szigorú lengyel rendszer, amely olyan drámai relatív nyugdíjcsökkentést irányoz elő, amelyet a választók biztosan nem fogadnak majd el. Az átlagos helyettesítési arány csökkentése csak akkor valósítható meg, ha a nagyobb nyugdíjak relatíve jobban csökkennek, mint a magasabbak.³¹

Egyetértve Simonovits András gondolattal: **Jó nyugdíjpolitika csak nyílt és őszinte lehet.** A jelenlegi magyar közállapotok azonban ezt teljesen kizárják. Talán ha a komoly gazdasági és politikai feszültségek keletkeznek, akkor nyílhat út egy értelmes nyugdíjreform felé. Addig csak azon vitatkozhatunk, hogy milyen mértékben függjön a nyugdíj a gyermekek számától vagy hogy az év végi 10 ezer forintos Erzsébet-utalványt a kormányhivatalok dolgozói vagy a postások kézbesítsék.

---

³¹ Simonovits András: Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról. in Portfolio 2017. február 22.

Forrásjegyzék

- 1997. évi LXXXI. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
- 2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról
- 2016. évi XC. törvény Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről
- Augusztinovics Mária – Köllő János: Munkapiaci pálya és nyugdíj: 1970-2020, Közgazdasági Szemle, 54. évfolyam, 2007. 529–559. o.
- Bajkó-Maknics-Tóth-Vékás: A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságáról. Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. december (1229–1257. o.)
- Békési Dávid: A magyar nyugdíjrendszer és a nyugdíj-elképzelések összehasonlítása mikroszimulációs módszerrel. MA/MSc, Szegedi Tudományegyetem. 2017.
- Berki Tamás – Palotai Dániel – Reiff Ádám: A következő 20 évben nincs gond a magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságával. MNB 2016.
- Czeglédi Tibor–Simonovits András–Szabó Endre–Tir Melinda: A nyugdíjba vonulási szabályok hatása: nyertesek és vesztesek, Közgazdasági Szemle, 63, 2016. 1261–1288. o.
- Cseres-Gergely Zsombor– Simonovits András: A személyi jövedelemadó-reform hatása a tb-nyugdíjakra, Közgazdasági Szemle 58, 2011. 1029–1044. o.
- Csillag Renáta: Nyugdíj előrejelzés támogatása mikroszimulációs módszerrel. BA/BSc, Szegedi Tudományegyetem. 2016
- Farkas András: Nem segít rajtunk a radikális magyar nyugdíjjavaslat, összeroppan a rendszer reform nélkül. Potfolio, 2018. április 25.
- Farkas András: Nyugdíjnövelés és nyugdíjprémium novemberben! Lokál, 2017. 11. 03.
- Juhász Zita: A magyar nyugdíjrendszer kapcsolódása az EU nyugdíjharmonizációs elemeihez. Gazdaság és Társadalom, 2015. 3. szám
- Lee, R. D.–Carter, L. R.: Modeling and Forecasting U.S. Mortality. Journal of the American Statistical Association, Vol. 87. no. 419. 1992. 659–671. o.
- Molnár D. László–Hollósné Marosi Judit: Az öregségi nyugdíjasok halandósága, Közgazdasági Szemle, 62. évf. 2015 1258–1290.
- Nyugdíj és demográfia: meddig tudjuk kibekkelni? Szembesítés, 2014.08.01
- Nyugdíjak és egyéb ellátások. Központi Statisztikai Hivatal, 2016.

- Nyugdíjasok figyelem: pénzeső jön novemberben! in Bankmonitor 2017-04-25.
- Simonovits András: Az elkerülhetetlen nyugdíjreformról. in Portfolio 2017. február 22.
- Simonovits, András: A nyugdíjtól függő halandóság és a nyugdíj-kiadások hosszú távú előrebecslése. Statisztikai Szemle, 95, 2017.
- Simonovits, András: Hogyan becsülte alá Feldstein (1985) a tb-nyugdíj optimális szintjét? MTA – Műhelytanulmányok MT-DP – 2017/22
- Simonovits, András: Az elfelejtett nyugdíjdegresszió. Közgazdasági Szemle, 2017. 64 (6). pp. 650-660. ISSN 0023-4346

